

Globální problémy a jejich vnímání odlišnými skupinami obyvatelstva

Bc. Kristýna Dobrovodská

Diplomová práce
2009

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2008/2009

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BAUMAN, Z. Globalizace: Důsledky pro člověka. Praha: Mladá fronta, 1999. ISBN 80-20-0817-7.

BECK, U. Riziková společnost. Praha: SLON, 2004. ISBN 80-86429-32-6.

PIKE, G., SELBY, D. Globální výchova. Praha: Grada, 1994. ISBN 80-85623-98-6.

FUKUYAMA, F. Konec dějin a poslední člověk. Praha: Rybka Publishers, 2002. ISBN 80-86182-27-4.

TOFFLER, A. Šok z budoucnosti. Ostrava: Práce, 1992. ISBN 80-208-0160-X.

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 15.5.2009

Kristýna Dobrovolná

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybného projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Předmětem diplomové práce „Globální problémy a jejich vnímání odlišnými skupinami obyvatelstva“ je na základě vymezení problematiky globálních problémů, základní charakteristiky globálních problémů, uvedení principů trvale udržitelného rozvoje a seznámení s organizacemi, které pomáhají řešit globální problémy, prozkoumat, do jaké míry jsou lidé seznámeni s globálními problémy a jaké jsou jejich názory a postoje na danou problematiku.

Klíčová slova: globální problémy, trvale udržitelný rozvoj, organizace pomoci, obyvatelstvo

ABSTRACT

The goal of the submitted thesis „How different groups of people understand global problems“ is definition global problems issue, basic characterization of global problems, induction of principals sustainable development and apprise of organizations, which help deal with a global problems. I analyse how people understand of the global problems and what do they think of it.

Keywords: global problems, sustainable development, help organizations, population

Poděkování

Děkuji panu PhDr. Pavlu Opatrnému za odborné vedení, podnětné rady a pomoc při zpracování diplomové práce.

Motto:

„Nedědíme Zemi po našich předcích, nýbrž si ji vypůjčujeme od našich dětí.“

Antoine de Saint-Exupéry

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 KONCEPT GLOBÁLNÍCH PROBLÉMŮ	13
1.1 VYMEZENÍ GLOBÁLNÍCH PROBLÉMŮ	14
1.2 CHARAKTERISTIKA GLOBÁLNÍCH PROBLÉMŮ	16
1.3 INTERSOCIÁLNÍ GLOBÁLNÍ PROBLÉMY	16
1.3.1 Násilí ve světě	17
1.4 PŘÍRODNĚSOCIÁLNÍ GLOBÁLNÍ PROBLÉMY	19
1.4.1 Populační exploze	20
1.4.2 Problematika potravinové produkce	21
1.4.3 Problematika využívání přírodních zdrojů.....	22
1.4.4 Problematika životního prostředí	23
1.5 ANTROPOSOCIÁLNÍ GLOBÁLNÍ PROBLÉMY.....	26
1.5.1 Chudoba	27
1.5.2 Nemoci	28
1.6 POTENCIÁLNÍ GLOBÁLNÍ PROBLÉMY.....	30
2 TRVALE UDRŽITELNÝ ROZVOJ	32
2.1 TRVALE UDRŽITELNÝ ROZVOJ V ČESKÉ REPUBLICE	34
3 BUDOUCNOST VÝVOJE LIDSTVA	36
4 GLOBÁLNÍ PROBLÉMY A ORGANIZACE POMOCI	37
4.1 ORGANIZACE A JEJICH POSLÁNÍ.....	40
4.2 GLOBÁLNÍ SOLIDARITA	42
5 SOCIÁLNÍ PERCEPCE A JEJÍ VZTAH KE GLOBÁLNÍM PROBLÉMŮM	45
II PRAKTICKÁ ČÁST	46
6 VÝZKUM	47
6.1 CÍL VÝZKUMU	47
6.2 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	47
6.3 DRUH VÝZKUMU	47
6.4 DEFINICE HYPOTÉZY	47
6.5 VÝZKUMNÝ SOUBOR	48
6.6 VÝZKUMNÉ METODY	48
6.7 ANALÝZA POLOŽEK DOTAZNÍKU A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ	50
6.7.1 NÁSILÍ VE SVĚTĚ	50
6.7.2 POPULAČNÍ EXPLOZE.....	55
6.7.3 PROBLEMATIKA POTRAVINOVÉ PRODUKCE.....	60
6.7.4 PROBLEMATIKA VYUŽÍVÁNÍ PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ	63

6.7.5	PROBLEMATIKA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.....	67
6.7.6.	PROBLEMATIKA CHUDOBY	73
6.7.6	NEMOCI JAKO GLOBÁLNÍ PROBLÉM.....	78
6.7.7	POTENCIONÁLNÍ GLOBÁLNÍ PROBLÉMY	83
ZÁVĚR.....		86
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....		88
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK		91
SEZNAM TABULEK.....		92
SEZNAM PŘÍLOH.....		96

ÚVOD

Pro svou diplomovou práci jsem si vybrala otázky problematiky globálních problémů, které se stávají stále frekventovanějšími otázkami současnosti, neboť jejich důsledky se čím dál více projevují na našich životech.

Dle mého názoru je tato problematika právem nazývána globální, neboť, ač to sami nějak viditelně nepociťujeme, nebo to spíše nevnímáme, jistá ohrožení existují a nemám tím na mysli mnohokrát mediálně konfrontovaný problém globálního oteplování.

Problémů na světě je velké množství a mě samotnou zajímalo, jaká stanoviska k těmto otázkám zaujímají moji spoluobčané.

Já osobně za velký problém považuji hladomor, nevím, zda je to proto, že je to problém nejviditelnější, ale statistiky jsou opravdu alarmující, ovšem dovoluji si tvrdit, že je v našich silách tuto situaci řešit.

Cílem předkládané práce je přiblížit obecnou charakteristiku a problémy, které jsou nejvíce diskutovány a zjistit, jaké jsou názory a postoje obyvatel na otázky týkající se globálních problémů.

Práce je členěna na dvě části, na část teoretickou a část praktickou.

V teoretické části se zabývám především základními vymezeními a charakteristikami globálních problémů, které doplňuji kapitolou o trvale udržitelném rozvoji, což považuji za podstatnou část související s danou problematikou.

Další část je věnována organizacím, které se snaží situaci globálních problémů řešit a následuje poslední kapitola, ve které se ve stručnosti zmiňuji o sociální percepci a jejím vlivu na globální problémy, neboť název mé práce se netýká pouze globálních problémů.

Praktická část je zaměřena na zjišťování postojů, které zaujímají obyvatelé k otázkám týkajících se globálních problémů.

Cílem je získání bližšího pohledu o povědomí obyvatel o globálních problémech.

V této části zjištěné údaje rozebírám a vyhodnocuji a následně uvádím stručné zhodnocení a závěr.

Ráda bych ještě zmínila, že celý svět od dob svého vzniku prochází určitými změnami a některé z nich mohou mít velmi negativní důsledky pro celou společnost.

Pokud tedy chceme žít ve zdravém prostředí a využívat všeho, co nám svět nabízí, je nutné se zamyslet, jakých kroků je k tomu zapotřebí.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 KONCEPT GLOBÁLNÍCH PROBLÉMŮ

Otázkami týkající se globálních problémů lidstva se vědci zabývají přibližně 25 let, ale hovořit se o nich začalo již po druhé světové válce, neboť ta znamenala největší čili globální vojenský konflikt v dějinách lidstva a její důsledky jsou patrné dodnes.

Globální ohrožení se týká celé biosféry a především člověka. Je zapříčiněno negativními vlivy a účinky faktorů přírodních (např. změna klimatu, zemětřesení, výbuch sopky,...) nebo antropogenních, projevujících se v geosféře.

V současné době je největším předmětem zkoumání složka geosféry nazvaná biosféra neboli její oživená část.

Rozšířeným pojmem se stává „životní prostředí člověka“. Člověk je s ním ve vzájemném působení. Je to část světa, kterou lidé používají, ovlivňují a přizpůsobují se jí. Životní prostředí se na rozdíl od biosféry zvětšuje, rozšiřuje. Proniká do oceánů, zemské kůry i kosmického prostoru.

Působení člověka na geosféru nabylo globálního rozsahu a je tedy třeba jednotlivé vlivy identifikovat, popsat a zhodnotit důsledky pro člověka i prostředí.

Globální problémy jsou jedním z nejpřesvědčivějších příkladů všeobecné vzájemné souvislosti společenských a přírodních procesů, které probíhají na naší planetě.

Přírodní aspekt hraje u některých globálních problémů jako například otázky surovin, energie nebo životního prostředí důležitější roli než u ostatních.

Přesto se dá říci, že globální problémy jsou současně problémy přírodními i společenskými. Vždyť přírodní globální problémy se mohou řešit jen v příznivém sociálním kontextu (Sedlák, 1985).

1.1 Vymezení globálních problémů

Globální problémy se týkají celé lidské civilizace, vznikají především proto, že se lidem nedaří nalézt a užívat takových mechanismů, které by tlumily důsledky nerovnovážné závislosti jednotlivých zemí a řešitelné jsou také jen celosvětovým úsilím.

Pokud nebudou vhodně a včas řešeny, mohou tyto problémy vést až ke globální katastrofě lidstva, a netýká se to pouze válečných konfliktů, ale i ostatních problémů, z nichž nejrychleji vyvstávají hrozby nukleární, ekologické, populační či epidemické.

V mnoha výzkumných studiích se vědci snaží o klasifikaci globálních problémů nebo alespoň o identifikování klíčových problémů. Uvedu alespoň některé z nich.

Mezi významné autory, kteří se o identifikaci klíčových problémů pokusili, jsou Meadows a Meadowsová, jejichž model světa je založen na pěti faktorech a to na populaci, industrializaci (zemědělství, doprava a služby), zdrojích nerostných surovin, znečišťování životního prostředí a produkci potravin.

Dalším autorem, který se zabývá globálními problémy, je A. Peccei. Za největší hrozby považuje zbrojení, přelidnění, chudobu, energetický problém, zemědělství, hlad, podvýživu, nemoci, negramotnost a opuštěnost.

Autoři zprávy Global 2000 se zabývali vývojovými trendy vzhledem ke 12 problémovým složkám, kterými jsou obyvatelstvo, příjmy, klima, technologie, výživa a zemědělství, rybníkářství, lesy a lesnictví, voda, energie, neenergetické minerály a životní prostředí.

Brandtova komise při řešení sporu „Severu a Jihu“, mezi hlavní problémy řadí přednostní uspokojení potřeb nejchudších zemí, odstranění hladu, přírodní zdroje, reforma mezinárodního měnového fondu, mezinárodní strategie zabezpečení energie a realizaci reformy hospodářského systému.

Mezi poslední autory, které bych ráda zmínila patří Vsesvazový výzkumný ústav systémových výzkumů Státního výboru pro vědu a techniku a Akademie věd SSSR a jejich globální model VNIISI, který rozlišoval tyto problémy: ohrožení světového míru, růst obyvatel, rozdíly v ekonomickém vývoji, problém potravin, problematika energetických zdrojů, znečišťování životního prostředí, problém vědecko-technického pokroku a účelná organizace mezinárodní výměny přírodních zdrojů (Nováček, Huba, 1994).

Ze všech skupin, které uvádím, bych se připojila k A. Pecceimu, jehož vymezení hlavních klíčových problémů se mi zdá nejsrozumitelnější. Každá skupina rozlišuje globální problémy, které jsou si dost podobné a podstatou hodně blízké, ale jak už jsem se zmínila, A. Peccei s tím, jakých použil termínů, je mi z pohledu sociálního pedagoga nejbližší.

Globální problémy všeho druhu vznikly a probíhají ve sféře životního prostředí a mohou se dělit podle daných kritérií.

Příkladem mohou být problémy týkající se rozvojových zemí (chudoba, hlad, přelidnění,...), dále pak problémy týkající se rozvinutých zemí (přírodní zdroje, vědeckotechnická revoluce, ztráta hodnot,...).

Toto dělení ovšem není přesné, neboť zmiňované problémy jsou společné oběma typům zemí, odlišná je pouze míra závažnosti.

Původ globálních problémů může být dalším kritériem. Globální problémy jsou tedy povahy přírodní nebo antropogenní. Přírodní problémy mohou být dlouhodobé (klimatické změny) nebo krátkodobé (katastrofy). Jejich vznik je velmi složité předvídat, je možné pouze mírnit jejich následky.

Posledním kritériem dělení globálních problémů je čas na problémy. Mohou to být problémy naléhavé, aktuální a potencionální.

Naléhavé problémy jsou velkou hroznou pro lidstvo jako celek. Mohou přerůst na rozsáhlých územích v katastrofu. Jsou reálnou hrozbou pro lidstvo, avšak řešení je zatím v nedohlednu (příkladem je přelidnění, násilí ve světě, hlad,...).

Aktuální problémy zas až tak reálnou hrozbou nejsou a lidé je většinou jako velký problém nechápu. Příkladem může být to, jak se bude využívat společného dědictví - oceánů, Antarktidy apod. Pokud na tuto problematiku nebudeme nahlížet včas, je možné, že se svými důsledky vyrovnají dnešním největším problémům.

A v poslední řadě problémy potencionální jsou takové, které dosud nepůsobí, nebo se teprve začínají vyvíjet. Příkladem může být předpokládaná genetická revoluce, jejíž důsledky se projeví až v pozdějším čase, ale právě tyto problémy mohou být rozhodující v tom, kam bude směřovat budoucí vývoj lidstva (Nováček, Huba, 1994).

Povaha globálních problémů je taková, že do popředí vystupuje jejich prognostický aspekt. Podobné je to s problémy ekologickými nebo energetickými. Zde také nejde jen o to, co se děje v současnosti, ale co by se mohlo dít za několik desetiletí, stále ještě za života současných generací.

Globální problémy jsou tedy především problémy týkající se zájmů všeho lidstva a současně tak zájmů každého člověka, každé sociální třídy, skupiny i národa. Ovlivňují osudy lidí současnosti i budoucnosti v materiálním i duchovním aspektu (Sedlák, 1985).

1.2 Charakteristika globálních problémů

Globální problémy vytyčené jako jednoty teorie a politiky znamená zahrnutí nejen objektivních procesů, ale také snahu o řešení. Vyžaduje to také mimořádné zdůraznění, že popisované problémy jsou sice celosvětové, ale přesto mají různé zdroje a projevy (Sedlák, 1985).

Nyní bych se ráda věnovala vymezení a objasnění nejzávažnějších problémů, týkajících se nás všech.

Globální problémy se mohou obecně rozdělit do tří skupin:

1. Intersociální globální problémy
2. Přírodněsociální globální problémy
3. Antroposociální globální problémy (Jeníček, Foltýn, 2003).

Každá z nich zahrnuje určitý typ problémů, které uvádím a následně objasním ty nejpodstatnější.

1.3 Intersociální globální problémy

- vznikají ve vzájemných vztazích mezi lidmi
- zahrnují: problém války a míru

problém překonání sociálně ekonomické zaostalosti rozvojových zemí

problém mezinárodní zadluženosti (zadluženost rozvojových zemí trvá

od roku 1982 a v roce 1994 činil dluh 1714 miliard USD)

problém změn mezinárodních ekonomických vztahů (úsilí o Nový mezinárodní ekonomický řád)

1.3.1 Násilí ve světě

Ohrožení míru a zbrojení je řadou odborníků považováno za nejpodstatnější problém.

Možnost zničení naší moderní technologické civilizace a její náhlý návrat k barbarství byly vždycky oblíbeným námětem science fiction, zejména v poválečném období, tedy v době, která po vynálezu jaderných zbraní začala vypadat reálně.

Vždyť jen například ve filmu George Millera Šílený Max je vykreslena současná, na ropě založená společnost ve stavu zhroucení po apokalyptické válce. Věda zanikla a moderní vandalové se prohání ve vnitrozemí na motocyklech Harley-Davidson a snaží si navzájem ukrást benzín a střelivo, neboť technologie k jejich výrobě již neexistuje.

Podoba barbarství, do něhož lidstvo upadá, není jen pouhým oživením dřívějších forem společenského uspořádání, nýbrž směšnou směsicí starých sociálních forem a moderní technologie (Fukuyama, 2002).

A to je jen příklad z již velmi obsáhlé filmové produkce podobných, ne-li mnohokrát horších námětů o zničení světa a dovolím si tvrdit, že i toto může být pro některé lidi motivací k násilnostem.

V současné době nás tedy neohrožují pouze „klasické“ válečné konflikty, ale také terorismus a stále rostoucí kriminalita. Ani to však není poslední problém v této oblasti, neboť stále víc se rozšiřuje skrytá forma násilí státu vůči obyvatelstvu – pohrdání lidskými právy.

Kde se v nás bere chuť dobývat, podmaňovat a vládnout? Je to snad dáno historicky? Člověk byl sice z 90% svého evolučního vývoje lovcem, ale to rozhodně není věc, která by všechno vysvětlovala (Nováček, Huba, 1994).

Když se nad tím zamyslím, světové násilí se zde vyskytuje v podstatě od vzniku pospolitě lidské společnosti. Jen např. za třicetileté války kolik bylo usmrceno lidí, nebo v nedávné minulosti obě světové války. V první zahynulo 15 milionů lidí, vždyť to je víc lidí než v naší republice a v druhé světové válce zahynulo přes 50 milionů a tento údaj je pouhým

odhadem. Minulost se sice změnit nedá, ale něco by přinést měla, alespoň jakési ponaučení a zkušenosti do budoucna.

Co má za smysl, že v roce 1955 částka peněz, která byla použita na zbrojení ve světě, přesáhla hodnotu tisíc miliard amerických dolarů ročně. A že ve vojenských a podobných odvětvích bylo zaměstnáno více než 60 milionů lidí, když na prahu 21. století trpělo v rozvojových zemích podvýživou 798 milionů lidí (Kaňáková, 2004).

V neposlední řadě má stále více zemí možnost vybavit se jadernými zbraněmi.

V roce 1984 se pokusil Vědecký výbor pro otázky životního prostředí vyprodukovat ekologické důsledky jaderného konfliktu o síle pěti tisíc megatun TNT (trinitrotoluenu), což je zhruba necelá polovina z celkového jaderného arzenálu TNT, který byl v roce 1994 k dispozici.

Pokud bychom se zaměřila pouze na klimatické změny a ne na bezprostřední důsledky jaderného výbuchu včetně ztrát na životech, tak by byly následky horší než u radiace nebo tlakových vln. Do ovzduší by se dostala více než miliarda tun prachu, který by se dostal do výšky 12-40 kilometrů. Dále by několik měsíců trvaly požáry, které by zaplnily troposféru kouřem a sazí a tím by došlo ke snížení intenzity slunečního záření, které dopadá na zemský povrch až na jedno procento. Zemský povrch by se ochlazoval a atmosférické svrchní části by se zahřívaly. V mírných šířkách severní polokoule by se měsíc po výbuchu teploty pohybovaly kolem mínus 20 stupňů Celsia, v severních částech Mexika a Afriky by teploty klesly na minus 15 stupňů Celsia.

Pokud by k tomu došlo, značné rozdíly mezi kontinenty a oceány by vedly ke vzniku vichřic a bouří nemalého rozsahu.

Požáry, které by vznikly, by způsobily vypuštění velkého množství oxidu uhličitého a oxidu uhelnatého, jejichž reakce s dusíkem vytvoří oxidy dusíku a to by vedlo k porušení ozonofér, která zachycuje škodlivé ultrafialové záření.

Navíc pokud by se zvýšil obsah oxidu uhličitého v ovzduší, vedlo by to ke skleníkovému efektu a vlivem toho by se rok po katastrofě zvedly teploty od rovníku až po póly. Bylo by to zvýšení zhruba o deset stupňů, což by způsobilo tání ledovců, rozsáhlé záplavy a zničení zemědělských půd (Nováček, Huba, 1994).

Pokud se tento model dostal na veřejnost a lidé o něm tedy byli informováni, moc nerozumím tomu, proč se vůbec ještě na světě mluví o jaderných zbraních. Vždyť když jsou zná-

my následky nějakého takového výbuchu, které zní opravdu víc než katastrofálně, jak je možné, že je má stále více zemí k dispozici, aniž by byli schopny je zabezpečit před případnou hrozbou nehod, krádežemi nebo útoky teroristů.

Konrad Lorenz zahrnuje jaderné zbraně jako jeden z velkých problémů ve své knize Osm smrtelných hříchů.

Jeho názor na to, že ze všech hříchů je hrozba jaderných zbraní nejspíše odvratitelná není až tak jednoduché přijmout, ale líbí se mi názor, že „kolektivní stupidita lidstva dosahuje neuvěřitelných rozměrů“, což k tomu, aby se jaderné zbraně dál vyráběly a shazovaly, stačí (Lorenz, 1990).

Jak už jsem se zmínila na začátku této podkapitoly, násilí neexistuje jen ve formě otevřených válek, ale terorismem, kriminalitou a pohrdáním lidskými právy.

Ve velkých městech a industrializovaných zemích je kriminalita každodenní zkušeností. V rozvojových zemích souvisí hlavně s chudobou, v průmyslově vyspělých zemích s odcizením člověka ve společnosti, tedy se ztrátou životních hodnot.

Terorismus zaznamenal v posledních letech obrovský nárůst a svojí krutostí a zákeřností ohrožuje fungování orgánů i institucí některých zemí.

Všechny uvedené formy boje, ať už za svobodu, víru, utlačované třídy nebo nezávislost, mohou skrývat různé směsi násilí, které jsou pak příčinou velkého utrpení a tohle všechno nám tak úplně nedochází (Nováček, Huba, 1994).

Jako příklad intersociálních problémů jsem sice uvedla pouze problematiku násilí ve světě, tím bych ovšem nechtěla žádným způsobem zlehčovat další problémy, které lze zahrnout do intersociálních globálních problémů, jen jsem chtěla objasnit problém, který je mi vzhledem k mému studiu nejbližší.

1.4 Přírodněsociální globální problémy

- vychází z porušení vazeb mezi přírodou a lidskou společností

- zahrnují: populační explozi
  - potravinový problém
  - surovinový a energetický
  - ekologický

1.4.1 Populační exploze

Jeden z rozsáhlých globálních problémů se týká velmi rychlého růstu počtu obyvatel.

Když se ještě lidé živilí sběrem přírodních produktů, což se datuje zhruba na 8000 let před naším letopočtem, měla světová populace zhruba 5 miliónů lidí, počátek našeho letopočtu přinesl rozvoj zemědělství a chov dobytka a zvýšení obyvatel na 200 miliónů, v roce 1650 pak 500 miliónů. Od té doby populace vzrostla na pětinasobek a roku 1950 bylo 2,4 miliard lidí (Nováček, Huba, 1994).

Světová populace tedy neustále roste. V roce 2000 bylo na světě 6,1 miliard a počet obyvatel se zvedá o 1,2% čili o 77 miliónů ročně. Podle odhadů OSN by v roce 2025 mělo být na světě 8,5 miliardy obyvatel.

V každém případě se populační růst nejvíce vyskytuje v méně rozvinutých částech světa.

A co vede lidi v chudších oblastech k plození tolika dětí? Je to zvláštní, ale je to právě ona bída. Lidé se nemohou spolehnout na sociální zajištění ve stáří a jejich šanci jsou tedy děti. Čím je jich víc, tím je větší šance, že se o ně někdo postará.

Populační růst sice poskytuje levné pracovní síly, ale hlavně v místech, kde je velká nezaměstnanost a bída a v mnoha místech jsou jimi děti. Vytvoření dostačujícího počtu pracovních míst je jedním z nejpodstatnějších úkolů vyplývajících z dané problematiky.

V místech, kde nastává populační exploze, by se měla přijmout jistá humánní opatření, která by regulovala populaci. Jedná se například o kontrolu porodnosti v souladu s úmrtností, jež se podařilo snižovat pokroky ve zdravotnictví a hygieně. Avšak účinným přípravkem regulujícím populační růst by mohl být vědecký pokrok v oblasti antikoncepce, i když i ta vyvolává různé spekulace jak na straně odborníků, tak uživatelů, ale jako jedno z řešení by se to uvést mohlo. A pokud by se věnovala pozornost závislosti mezi porodnos-

tí a nízkou vzdělaností žen, určitě by to byl jistý přínos v regulaci obyvatel (King, Schneider, 1991).

Další pomocí při regulaci obyvatel by mohla být osvěta a výchova k plánovanému rodičovství, avšak v chudých regionech se zatím míjí účinkem, neboť není trvalá ani systematická.

Jinou možností by mohla být sterilizace nebo potrat. Indové dokonce nabídli občanům, jež proces sterilizace podstoupí, finanční odměnu.

Potrat je také předmětem mnoha diskuzí, já osobně ho neodsuzuji, ale myslím si, že za riziko, které s sebou nese je nutný pouze v případech, kdy je ohrožen život matek.

Je tedy na světě znám způsob, který zamezí přelidnění, funguje a je morálně přijatelný?

Snad je to trvale udržitelný rozvoj a vhodné materiální zajištění, které by mohlo zabránit chudobě, čili hlavní příčině populační exploze (Nováček, Huba, 1994).

1.4.2 Problematika potravinové produkce

Tím, že lidí na světě stále přibývá, je nutné zajistit zvyšování zemědělské produkce zhruba čtyřikrát, aby populace v příštích třiceti letech měla dostatek potravin.

Tento proces se v minulosti podařilo uskutečnit a díky tzv. zelené revoluci (zvyšování potravinářské produkce v 60. letech, pomocí nových technologií a vyšlechtění nových druhů obilnin), došlo k velkému nárůstu produkce.

Avšak i tato revoluce s sebou mimo jiné přinesla několik rizik, které by v současné době mohly mít ještě dalekosáhlejší následky.

Je víc než pravděpodobné, že zvýšení zemědělské produkce by vyžadovalo rozšíření úrodných ploch, ale i to by bylo omezeno ekologickými globálními problémy jako například nedostatkem vody k zavlažování, změnou klimatu nebo rozšiřováním pouští (Nováček, Huba, 1994).

Je zřejmé, že jedna věc je závislá na druhé a to nelze jen tak přehlížet.

1.4.3 Problematika využívání přírodních zdrojů

Společnost i příroda fungují na základě dostupnosti energie, kterou můžeme získávat z neobnovitelných nebo obnovitelných zdrojů.

Pokud jde o neobnovitelné zdroje, jedná se především o fosilní paliva (uhlí, ropa, zemní plyn) a atomovou energii.

U fosilních paliv se spalováním uvolňuje skleníkový plyn, oxid uhličitý, navíc u uhlí ještě oxid siřičitý, který v reakci s vodou může způsobit déšť s příměsí kyseliny sírové, čili příroda i společnost jsou ohrožováni.

U atomové energie je rizikem hlavně lidské selhání, krátká životnost, vyhořelé palivo a problémy spojené s jeho ukládání nebo vysoká pořizovací cena.

Obnovitelné zdroje sice nemají z hlediska využitelnosti tak významné postavení jako zdroje neobnovitelné, ale své uplatnění našly především v rozvojových zemích.

Mezi obnovitelné zdroje patří zejména větrná a sluneční energie, vodní elektrárny, přílivové elektrárny nebo energie z biomasy, hlavně palivové dříví nebo zbytky úrody a trusu hospodářských zvířat. Pro polovinu světové populace je biomasa hlavním zdrojem energie.

Čerpání přírodních zdrojů má jen velmi negativní dopad na celou planetu a to jsou odpady. Za rok vyprodukují domácnosti 700 miliónů tun odpadů a náklady na jejich likvidaci jsou závratné, nemluvě o tom, kam se ukládá radioaktivní odpad. Jeho likvidace je buď směřována hluboko pod zem, nebo na dno moří, obojí ovšem bude lidstvo ohrožovat ještě mnoho tisíc let (Nováček, Huba, 1994).

V České republice se nárůst objemu odpadů z počátku 90. let zastavil v roce 2004. Produkce komunálního odpadu na jednoho obyvatele v ČR činí 289 kg za rok, což je ve srovnání s průměrem v EU (518 kg za rok) nízká hodnota.

Navíc Česká republika zaujímá přední příčky žebříčku s nejvyšší mírou recyklace odpadů (papír, sklo, plasty), ovšem i přesto jeden problém je stále zachovávan ve vysoké míře výskytu a to je podíl odpadů ukládaných na skládky.

Pokud tedy nechceme být zasypáni množstvím odpadů, je nutné v průmyslu zavádět malo-odpadové technologie, v zemědělství nepoužívat tolik pesticidů, spíše se pokusit hledat biologické cesty boje proti škůdcům (Hadač, 1987).

Určitý pokrok už ovšem nastal. Co se týče odpadů z domácností, jsou k dispozici jednotlivé kontejnery a odpady se třídí již u zdroje.

Všechny uvedené problémy patří mezi naléhavé a je třeba je řešit v podstatě pořád.

1.4.4 Problematika životního prostředí

Sociální teorie devatenáctiletého století chápaly přírodu v podstatě jako něco daného či přikázaného, čili něco, čemu se máme podrobit. K tomu se však také vztahuje to, že je to zároveň něco stojícího proti nám. Tyto myšlenky zrušil sám proces industrializace, kdy na konci devatenáctého století není příroda ani dána, ani přikázána, ale stává se dějinným produktem, vnitřním vybavením civilizačního světa ničeným nebo ohrožovaným v přirozených podmínkách své produkce. S tím souvisí to, že ničivé zásahy do přírody už přestávají být „pouhými“ ničivými zásahy, ale stávají se součástí společenské, ekonomické a politické dynamiky.

Narušování přírodních podmínek života se mění v globální zdravotní, sociální a ekonomické ohrožení lidí v souvislosti se zcela novými výzvami sociálním a politickým institucím naší společnosti (Beck, 2004).

Existence člověka vyžaduje získávání potravy i ostatních potřeb z přírodních zdrojů. Ve většině případů mají přírodní systémy vysokou stabilitu, ale některé zásahy člověka mohou porušit přírodní rovnováhu (Hadač, 1987).

Problematika životního prostředí se stává předmětem zahraniční politik i mezinárodního práva. Jedná se například o přenášení znečištěného vzduchu a vody z jedné země do druhé, hlučnost letadel nebo možnost působení radioaktivního záření přes hranice států (Sedlák, 1985).

Když se řekne životní prostředí, napadá mě mnoho věcí jako například znečištěné ovzduší, skleníkový efekt, odpady, úbytek lesů, nevyužití oceány atd.

S problematikou životního prostředí také souvisí mnohé katastrofy, z nichž bych ráda zmínila například Černobyl, kdy v dubnu roku 1986 nastala porucha v jaderné elektrárně, jeden reaktor byl zničen a do atmosféry uniklo 5 tun jaderného paliva. Radioaktivní mrak, který se táhl od Ukrajiny, přes Skandinávské země, Polsko, Německo až do Francie, ovlivnil životy mnoha lidí. V důsledku této události zemřelo 32 lidí, 150 tisíc jich bylo evakuováno, 119 vesnic je trvale neobyvatelných, 499 osob bylo vystaveno ozáření, 25 tisíc lidí je v nebezpečí vzniku rakoviny, úroda byla vystavena radiaci po několik let a ještě o čtyři roky později bylo zhruba 3 milióny lidí pod lékařským dohledem. Tento výčet je sám o sobě dost katastrofický, ale za zmínku určitě stojí.

Katastrofy se ovšem netýkají pouze ovzduší a obyvatelstva. Pokud například havaruje tanker, jako roku 1989 na Aljašce a rozlije do oceánu 40 tisíc tun nafty, znečistil tím 1744 kilometrů pobřeží, nemluvě o tom kolik zahynulo živočichů.

Tyto případy jsou ovšem jen jednou z možných forem znečišťování prostředí. Ještě před těmito katastrofami se v roce 1986 vynořil jiný problém.

Průmysl se začínal rychle rozvíjet a to si vyžádalo novou techniku s technologií, která umožnila produkovat produkty i meziprodukty, ze kterých ovšem vznikají nerozložitelné biologické prostředky, jinými slovy odpady, které unikají do atmosféry. Stejně tak vysoký nárůst obyvatel, tím tedy měst a hromadné spotřeby zboží, ztížil odstraňování pevných odpadů.

V minulosti mělo znečišťování spíše lokální charakter, dnešní době se objevují tzv. makrojevy, které jednotlivá území nejsou schopny samostatně odstranit.

Makroznečištění má nyní čtyři hlavní případy.

Prvním je difúze toxických látek do prostředí. Jedná se o radioaktivní odpad nebo o chemické látky, které se biologicky nerozpadají. Tyto látky mohou během desetiletí proniknout do světových vodních toků a tím by nám nastoupil obrovský problém pro konzumenty vody, čili pro celou planetu.

Druhým typem znečištění je okyselování jezer a zničení lesů, které se dá řešit, alespoň z části, v místním měřítku a to čištěním kouřových plynů nebo používáním ropy a uhlí s nízkým obsahem síry.

Třetí typ je ovlivňování vyšších vrstev atmosféry chlorovanými a fluorovanými uhlovodíky. Podstatou je, že se tyto látky rozkládají vlivem UV záření a uvolňují chlór, který napa-

dá ozónovou vrstvu, která se zmenšuje. Tím se k nám dostává více UV záření, které nás ohrožuje. Zásadním rizikem je zvyšování rakoviny kůže.

Posledním znečišťováním ve velké míře je tzv. „skleníkový efekt“.

Je to proces, který ovlivňuje teplotu na zemském povrchu. Nejdůležitějšími atmosférickými plyny jsou kyslík a dusík, jejichž koncentrace zůstala během mnoha tisíciletí konstantní, avšak od průmyslové revoluce se začala zvyšovat.

Oxid uhličitý způsobuje v atmosféře totéž, co sklo ve skleníku. Propouští část slunečního záření světelného a mění ho na Zemi v záření tepelné. To se odrazí od země, ohřeje atmosféru a část unikne zpět do vesmíru a právě oxid uhličitý unikání tepla do vesmíru zabraňuje (Nováček, Huba, 1994).

Zvýšení koncentrace oxidu uhličitého tedy vzniklo jednak v důsledku ničení ekosystému a jednak také díky využívání fosilních paliv, kdy vzniká oxid uhličitý a kyslík se spotřebovává. Příroda byla schopna tento plyn absorbovat během fotosyntézy v zelených listech, ale důsledkem zvyšování koncentrace oxidu uhličitého se tato absorpce podstatně snižuje a přispívá k tomu také devastace tropických lesů.

Tím, že by se snížila absorpce oxidu uhličitého, mohlo by dojít ke zdvojení koncentrace, což by mělo za následek zvyšování povrchové teploty na Zemi o 1, 5-4, 5 stupňů Celsia. Vedlo by to k tání ledovců v Antarktidě i Grónsku. Došlo by ke zvýšení hladiny světových oceánů, zaplavení již úrodných půd a následné stěhování obyvatel ze zaplavených oblastí, což by zřejmě vedlo k dalším konfliktům.

Tento neviditelný plyn, který uniká z nasycených minerálek nebo z našich úst se stává potenciálním ničitelem našeho životního stylu (King, Schneider, 1991).

Toto je krásná ukázka toho, že všechno souvisí se vším. Člověk vykácí lesy, to znásobí skleníkový efekt, čili se nám zvýší teplota na Zemi a náš spokojený život je pryč.

Tato celá kapitola by mohla být nazvána ekologickou krizí, do které mimo již zmíněného znečišťování atmosféry, úbytku deštných pralesů, odpadů a ekologických katastrof sem ještě patří ohrožení půdy, hospodaření s vodou, šíření pouští a zachování druhové rozmanitosti života.

Je to zřejmě jeden z nejrozsáhlejších globálních problémů týkající se mnoha dějů na naší planetě, ale rozbor všech by se spíše hodil pro práci zaměřenou čistě na ekologii.

1.5 Antroposociální globální problémy

- problémy týkající se budoucnosti společnosti
- zahrnují problémy sociální, kulturní a humanitární
- jedná se především o: problém chudoby

problém šíření nemocí

problém nekontrolované mezinárodní migrace (v roce 1999

tvořili běženci s vnitřními uprchlíky skupinu přesahující 22

milionů lidí)

problém terorismu

1.5.1 Chudoba

Chudoba se v současnosti nejvíce týká rozvojových zemí (tzv. zemí třetího světa), ale ne všichni jsou na tom stejně bídě. Hlavní příčinou je to, zda příslušná země vlastní či nevládní zdroje nerostných surovin či fosilních paliv (Nováček, Huba, 1994).

Na světě žije asi 1,2 miliardy lidí, kteří musí vystačit s denním příjmem nižším než jeden americký dolar. K tomu polovina světové populace musí vystačit s příjmem nižším než dva dolary na den. Jsou to lidé odsouzeni žít v neustálé nejistotě, ohrožování hladem, nemocemi, negramotností i nezaměstnaností.

Obvykle nemají přístup k nezávadné pitné vodě či potravinám, vzdělání, zdravotní péči ani hygieně (Chudoba a miléniové cíle rozvoje, 2007).

Roku 1978 Stockholmský mezinárodní ústav pro mírový výzkum vytvořil zprávu, která obsahovala informace o dané situaci.

Podvýživou trpělo 35% světové populace, pitná voda chyběla u 650 milionů dětí, každý měsíc zemřelo 450 tisíc dětí na infekční nemoci, negramotnost se týkala 850 milionů lidí a školu nenavštěvovalo 250 milionů lidí mladší 14 let (Nováček, Huba, 1994).

V současnosti se stav sice mírně zlepšil, ale statistické údaje zní pořád katastroficky.

Nedostatkem jídla trpí 800 milionů obyvatel, více než miliarda nemá přístup k pitné vodě, 2,4 miliard lidí nemá přístup k základní hygieně, 11 milionů dětí ročně umírá z důvodů, kterým by se dalo zabránit, zhruba 36 milionů žije s HIV/AIDS a téměř 325 dětí nemůže chodit do školy.

V září roku 2000 byla přijata Miléniová deklarace na Summitu tisíciletí, ve které se 191 států zavázalo:

- snížit na polovinu podíl lidí s příjmem nižším než jeden americký dolar na den
- snížit na polovinu lidí trpících hladem
- snížit na polovinu podíl lidí, kteří nemají přístup k pitné vodě

- zajistit plné vzdělání všem lidem (dětem, mužům i ženám)
- snížit podíl porodní úmrtnosti matek o $\frac{3}{4}$
- snížit úmrtnost dětí do pěti let o $\frac{2}{3}$
- zastavit a zvrátit šíření chorob
- a v poslední řadě do roku 2020 zvýšit kvalitu života minimálně 100 miliónů obyvatel příměstských chudinských čtvrtí (Chudoba a miléniové cíle rozvoje, 2007).

Nejviditelnější problém z antroposociálních globálních problémů je zcela jistě hladomor, ale je v našich silách tuto situaci zlepšit. Příkladem by mohlo být, že se podařilo celosvětově zvýšit průměrnou délku života o 10 let, naopak na polovinu klesla dětská úmrtnost, gramotnost se zvýšila o 20% a zhruba o 100 miliónů klesl počet podvyživených lidí.

Není to sice zcela úplně dostačující úspěch, ale pořád lepší vidět výsledky pohybující se směrem dopředu, než kdyby se nedělo vůbec nic.

1.5.2 Nemoci

K této kapitole ještě neodmyslitelně patří problematika zdravotního stavu obyvatel. Opět se domnívám, že se dá vycházet z lokalit, odkud dané obyvatelstvo pochází. Ve vyspělých zemích je zdraví spojeno zejména s životním stylem, naopak v rozvojových zemích vychází stav populace z chudoby a absence sociálního pojištění.

Vyspělé země jsou závislé na nových technologiích, nových objevech a tím se samozřejmě mnoho věcí urychlí, ale paradoxně to s sebou nepřináší jen pozitivní věci. Mnoho obyvatel žije ve stresu, k tomu se přidá nevhodná strava, omezený pohyb, alkohol nebo aktivní kouření (Worldwatch Institut uvádí, že 2-2,5 miliónů lidí ročně zemře v důsledku kouření), a to rozhodně nepatří ke zdravému životnímu stylu, který do určité míry ovlivňuje i kvalita

životního prostředí. Nemluvě o tom, kolik je v dnešní době nádorových onemocnění, ne-
hod a alergií, které by se daly spojit se stále se znečišťujícím životním prostředím.

I když žijeme ve 21. století, otázky epidemií a hygieny jsou ve vyspělých zemích stále ak-
tuální.

Za nejhorší hrozbu považují nemoc, která je v celosvětovém měřítku označována za jednu
z největších úmrtí lidí a to je AIDS.

V roce 2007 vydala OSN globální zprávu, která obsahovala přehled o epidemii této nemo-
ci.

Nejvíce lidí přibývá a umírá na africkém kontinentě. Počet HIV pozitivních lidí se ustálil,
poklesl také počet nově infikovaných, i přesto počet nakažených HIV v roce 2007 přesá-
hoval 33 miliónů.

I když Africe patří smutné prvenství v úmrtí vlivem nemoci AIDS, epidemie narůstá také
ve východní Evropě a střední Asii. Počet HIV pozitivních se od roku 2000 téměř zdvojná-
sobil.

Celosvětově počet nově infikovaných lidí vyvrcholil koncem 90. let, kdy se za rok nakazi-
lo více než tři milióny lidí. V roce 2007 bylo nakaženo dva a půl miliónu osob, což zname-
ná 6800 nově nakažených denně.

Světová zdravotnická organizace (WHO) a UNAIDS spolupracují s výzkumnými institu-
cemi a nyní mají k dispozici nejobsáhlejší hodnocení výskytu HIV/AIDS od roku 2001.

Dále se také v nejohroženějších zemích vyvinuly nové systémy pro kontrolu šíření epide-
mie a dozor nad nakaženými.

Přestože počet nakažených i těch, co vlivem nemoci zemřeli, klesá, je nutné systém pre-
vence a kontroly mezi rizikovými skupinami populace neustále vylepšovat (Globální pře-
hled o epidemii AIDS, 2007).

1.6 Potenciální globální problémy

Nyní bych se ještě ráda zmínila o problémech, které lidstvu zatím nejsou nebezpečné, ale v průběhu času by se tak stát mohlo.

Jedním z takových problémů by mohla být přemíra informací.

Lidé se od ostatních bytostí liší svou schopností používat informace k symbolickému znázornění světa kolem sebe. Zacházet s informacemi o světě nás učí zacházet i se světem samotným. Lidé se stali závislí na všech formách informací, aniž by si uvědomovali, zda je to závislost prospěšná.

Ve starých kulturách byly nashromážděné informace součástí něčeho většího. Sdělení, které se předávalo z generace na generaci.

Zřejmě nejjednodušší technikou přenosu informací je vyprávění, avšak v průběhu staletí se pomocí nových technik tok informací zrychloval a tomu se muselo přizpůsobit také naše myšlení, abychom byli schopni všechno přijmout, uchovat i využít.

Tohle všechno ovšem s sebou přineslo jistou ztrátu a to pozornost věnovaná kontextu lidské komunikace. Čím více je informací, tím více mentální život lidí ovládaly přímé zkušenosti s informacemi, které poskytují poznání o světě místo toho, abychom se střetli se světem samotným.

Průmyslovou éru vystřídala informační a produkce překročila naši schopnost všechny informace využívat. Svět stojí před krizí, kterou jsme si zavinili sami. Jsme zahlceni informacemi.

Pro srovnání je zajímavé, jak jsou si podobné vztahy lidí k informacím i k přírodě. Právě tak, jak se zautomatizoval proces konverze kyslíku na oxid uhličitý, aniž by se bral ohled na to, že Země nemůže tento plyn absorbovat ve stejné míře donekonečna. Stejně tak se zautomatizovalo pomocí knihtisku, počítačů i procesu tvorby dat, které se vytváří, aniž by se bralo v úvahu, že máme omezenou schopnost dané informace vstřebat (Gore, 2000).

2 TRVALE UDRŽITELNÝ ROZVOJ

Trvale udržitelný rozvoj uvádí v soulad společenský a hospodářský pokrok s plnohodnotným zachováním životního prostředí.

Hlavním cílem je zachování životního prostředí dalším generacím, aniž by se nějak zásadně změnila jeho podoba.

Ekonomický rozvoj musí být zaměřen tak, aby nezničil základnu přírodních zdrojů a únosnou kvalitu životního prostředí. Jenom tak je možno zanechat příštím generacím stejné podmínky pro život a ekonomickou činnost, jaké má generace naše.

Lidský svět může reagovat na signály o tom, že využívání zdrojů a emise škodlivin přerostly své trvale udržitelné meze, třemi způsoby.

Za prvé je možné tyto signály utajovat, zamlžovat nebo odmítat. Například ukládat toxické chemikálie na území někoho jiného, stavět vyšší komíny, drancovat zdroje přírodního bohatství a přitom prohlašovat potřebu zachování pracovních míst nebo nutnosti placení dluhů. Upravovat ceny, které rostou v závislosti na nedostatek zdrojů nebo přesouvat náklady na životní prostředí, na vzdálené obyvatelstvo, na budoucí generaci. Odmítat problematiku růstu počtu obyvatel, neboť je to téma příliš politicky citlivé.

Tyto všechny reakce znamenají odmítnutí zabývat se problémy vyvolanými existencí mezí a zaručují vznik ještě větších problémů v budoucnosti.

Druhou možností může být zmírnění tlaků ze strany mezi technickými nebo ekonomickými opatřeními bez změny příčin stojících v pozadí čili vyhledávat více zdrojů, účinněji je využívat, recyklovat suroviny, nahrazovat zdroje jinými. Jde o to, nahradit funkce přírody lidskými znalostmi a lidskou prací.

Třetí možnost je podstoupit a uvědomit si, že lidský socioekonomický systém, tak, jak je v současnosti strukturován, je neovladatelný a překročil své meze, tudíž míří ke katastrofě, takže řešením by mohla být změna struktury systému.

To by znamenalo změnu informačních vazeb v systému. Časem by mohl systém s novou informační strukturou zřídit nové instituce, nová pravidla, nové stavby a vychovat lidi pro nové funkce, ale tato možnost se mi zdá poněkud nereálná, takže bych se přikláběla k možnosti číslo dvě (Meadowsová, Meadows, 1992).

Cesta k trvale udržitelnému rozvoji s výsledky, které by pro nás znamenaly příznivý přínos, povede k posunu společenských cílů.

Existence základních principů trvale udržitelného rozvoje u každého národa by mohla být prospěšná pro všechny.

Mezi základní principy patří:

- propojení základních oblastí života (ekonomické, sociální a životní prostředí)
- dlouhodobá perspektiva (strategicky plánovat a uvažovat nad následky)
- kapacita životního prostředí je omezená
- předběžná opatrnost (důsledky našich činností nejsou vždy známy, naše poznání zákonitostí v přírodě je na nízké úrovni, proto je třeba opatrnosti)
- prevence (lepší než následné řešení dopadů)
- kvalita života (rozměry nejen materiální, ale i společenské, etické, kulturní, duchovní, ...)
- sociální spravedlnost (dělení příležitostí i odpovědnosti mezi země, regiony i sociální skupiny)
- zohlednění vztahu „lokální – globální“ (činnosti na místní úrovni ovlivňují problémy na globální úrovni)
- vnitrogenerační a mezigenerační odpovědnost (respektování práv všech, zajištění rovnosti rasové, národnostní i jiné, ...)
- demokratické procesy - zapojení veřejnosti může přinést objektivnější plány a podporu při realizaci (Nováček, Mederly, 1996).

2.1 Trvale udržitelný rozvoj v České republice

O trvale udržitelný rozvoj se samozřejmě snaží také naše republika.

Ještě před rokem 1989 nebyly principy trvale udržitelného rozvoje (jedná se především o to, aby se obnovitelné zdroje čerpaly takovou rychlostí, aby byly schopny se zároveň obnovovat, dále pak vyčerpatelné zdroje by měly být čerpány pouze rychlostí, za kterou budou budovány jejich náhrady a část technologií by měla být použita na redukci znečištění, snížení plýtvání a zvýšení efektivity výrobních postupů) v naší zemi nijak zohledňovány.

První pozitivní změnou bylo v roce 1991 schválení zákona o životním prostředí (17/1992 Sb.), který obsahuje definici trvale udržitelného rozvoje.

Definice je podobná definici, kterou vytvořila WCED a zní:

„Rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů“ (Trvale udržitelný rozvoj v ČR, 2009).

Pro naši zemi znamenala 90. léta především restrukturalizace průmyslu a omezení znečišťování ovzduší i vody.

Lidé si začínají zvykat na recyklaci i třídění odpadů, přesto je však naše energetická náročnost výroby stále na vysoké úrovni (Trvale udržitelný rozvoj v ČR, 2009).

Pokud už se zabývám trvale udržitelným rozvojem v ČR, nemohla bych se nezmínit, jaké stanovisko zaujímá naše země v oblasti globálních problémů.

Na prahu 21. století stálo lidstvo před dvěma zásadními problémy a to ekologickým ohrožením biosféry a nebezpečím konfrontace rozvinutého Severu s neindustriálním Jihem.

Jak se k těmto problémům postaví občané českého státu a jeho vládní i nevládní představitelé. Naše země je sice malý stát, ale přehlížení dění vývoje ve světě by bylo nezodpovědné a naprosto nevhodné.

Jaká tedy může být pomoc z naší strany?

I když formy vládní pomoci bývají často zpronevěřeny, zboží ukradeno a potraviny distribuovány tak, aby mohly být nevhodné regiony vydírány, tak i v této oblasti se již zaznamenávají pokroky. Můžeme pomoci především naší odborností, zkušenostmi a talentem.

Cílenou pomocí by mohly být dobrovolníci při různých nadacích nebo mladí odborníci, kteří jsou ochotni vyjet do ciziny, léčit nebo vypomáhat se stavbou základní infrastruktury. Mělo by nám to pomoci lépe porozumět globální vzájemné závislosti a aktivně se podílet na řešení daných problémů (Nováček, Huba, 1994).

3 BUDOUCNOST VÝVOJE LIDSTVA

Na naší planetě se lidé neodlišují jen rasou, národností či náboženstvím, ale do určité míry také umístěním v čase. U malé skupiny lidí se stále ještě objevují způsoby života jako před mnoha tisíci lety, u větší skupiny lidí, nezávislých na lovu nebo sběru plodů, existuje závislost na zemědělství a ti v mnoha ohledech žijí jako lidé před staletími. Tyto dvě skupiny tvoří zhruba 70% lidí na Zemi a můžeme je označit tzv. „lidmi minulosti“.

Přes 25% obyvatel žije v industrializovaných společnostech. Jsou formovaní mechanizací a masovým vzděláváním a lze je označit tzv. „lidmi přítomnosti“.

No a nakonec kolem 3% obyvatel žijících ve střediscích kulturních a technologických změn vedou způsob života budoucnosti.

Lidem budoucnosti se přisuzuje rychlejší tempo života. Nejsem si jistá, do jaké míry to souvisí s globálními problémy, ale troufám si říct, že jedno vychází z druhého.

Vždyť co budoucnost, to nějaký nový pokrok a kde by bylo rychlé tempo našich životů bez nových objevů a technologií.

Například dobývání oceánů je přímo spojeno s pokrokem v meteorologii, který nakonec může vést k ovládnutí klimatu. To, čemu se říká počasí, je přeci důsledek vzájemného působení Slunce, vzduchu a vody. Naše zlepšená schopnost předvídání bouří, mrazů nebo sucha díky monitorování mořských proudů, salinity a mnoha dalších faktorů přináší také nové možnosti odvrácení možných katastrof.

Za vědomosti budoucnosti se ovšem skrývají různé potencionální hrozby, kterou může být také záměrná manipulace počasím.

Meteorologické společnosti prohlašují, že ovlivňování počasí je dnes realitou.

Je to jeden z historických milníků a poskytuje člověku zbraň k radikálnímu ovlivňování zemědělství, dopravy, komunikace i rekreace, avšak je nutné zacházet s touto možností velmi opatrně, neboť dar ovládnutí počasí se nám může vymstít (Toffler, 1992).

Teď je jen otázka, zda to všechno bylo pro něco dobré a jakou daň za vše budeme muset zaplatit.

4 GLOBÁLNÍ PROBLÉMY A ORGANIZACE POMOCI

Nejúčinnějším prostředkem při řešení problémů mezinárodní úrovně mohou být mezinárodní organizace a proces přijímání mezinárodních úmluv závazných pro všechny členy společenství.

Mezinárodní organizace mají velmi nelehký a často i nevděčný úkol, protože i když jsou podstatnou součástí při řešení globálních problémů, neumí je řešit jako celek. Řeší se konkrétní případy, konkrétní události, nikoli však příčiny vzniku daných problémů.

Tím se samozřejmě nesnažím popřít jejich důležitost v této oblasti.

Zřejmě nejvýznamnější organizací, která se zabývá globálními problémy, je **Římský klub**.

Byl založen v roce 1968 a sdružuje významné osoby z mnoha zemí, kteří provádí výzkumy, jež berou ohled na problém vývoje lidstva jako celku, aby bylo možné vést rozhodující kroky ke stanovení limitů růstu.

Mezi jejich činnost, kromě zmiňovaných výzkumů, patří zveřejňování výsledků ve zprávách pro veřejnost. V jedné takové zprávě byl uveřejněn simulovaný výzkum vývoje lidské populace a využívání přírodních zdrojů do roku 2100.

Zpráva jasně naznačovala, že během 21. století dojde k vysokému populačnímu pádu především kvůli znečištění, nedostupnosti energetických zdrojů a vyčerpání úrodnosti obdělávatelných půd.

S vydáváním zpráv souvisí stanovení řešení zjištěných problémů.

Římský klub se řídí třemi přístupy řešení problémů:

- ke zkoumání globálních problémů je podstatné používat globální přístup, uvědomit si, že jsou státy na sobě závislé, nelze tedy problémy řešit v rámci jedné země.
- snaha o holistické myšlení a hlubší porozumění vazeb v síti současných problémů – politických, sociálních, ekonomických, kulturních i životního prostředí.
- vypracovávat dlouhodobější studia, než mohou zpracovávat vlády, zaměstnané řešením každodenních problémů a vázané ohledy, které musejí brát na voliče.

Podle Římského klubu existuje jedenáct oblastí globálních problémů:

- Životní prostředí - poškození přírody člověkem dosahuje takové míry, že ohrožuje samotnou existenci lidstva. I když naše znalosti o skleníkovém efektu a ozónové míře jsou stále ještě nedostatečné, je povinností všech vlád, ale i jednotlivců, chovat se tak, aby se zabránilo velkoplošnému znečišťování, které poškozují vodu, vzduch, půdu a zdraví lidí.
- Demografie - v tomto století došlo k závratnému růstu počtu lidí; světová populace se ve srovnání s rokem 1900 ztrojnásobila a ve srovnání s rokem 1950 zdvojnásobila. Tento demografický růst výrazně ovlivňuje životní prostředí, zaměstnanost, dostupnost zdravotní péče, potravin a vody.
- Rozvojové programy - po čtyřiceti letech rozvojové pomoci v řadě rozvojových zemí stále existuje hlad, špatná výživa a chudoba. Chudoba se navíc v poslední době šíří i do tzv. bohatých zemí Severu. Tato situace je příčinou utrpení lidí, emigrace a imigrace, kriminality, šíření drog.
- Hodnotový systém - v posledních desetiletích se rozšířilo odmítání tradičních hodnot, je potřeba nalezení systému společných nebo slučitelných hodnot respektujících různé kultury a etické systémy, takový systém by byl základnou, která by umožnila koexistenci všech lidí na světě ve vznikající globální společnosti.
- Vládnutí - je možné efektivně vládnout? Proč nejsou vlády schopny řešit nejdůležitější problémy jako je nezaměstnanost, znečišťování životního prostředí, korupce, kriminalita, terorismus? Jaká by měla být role občanské společnosti v systému vládnutí? Římský klub identifikoval několik oblastí, kterými je třeba se zabývat: rostoucí komplexita problémů, vzájemná závislost států, potřeba multidisciplinárního přístupu, nedostatek vůdčích osobností a chybějící dlouhodobá vize, ale i nejistota, která je charakteristickým znakem současnosti.

- Práce - nové technologie díky robotům, počítačům, telekomunikacím umožňují skutečně revoluční snížení potřeby lidské práce. Ke ztrátě pracovních míst přispívá i globalizace ekonomie. Jaká je v takové situaci budoucnost práce, jak rozdělit práci, která zbývá? Jak bude v budoucnosti organizován život lidí, jehož základem byla tak dlouho práce? Jaké činnosti a služby budou lidé vykonávat pro komunitu, jak se budou vzdělávat a bavit?

- Informační společnost – v informační společnosti má zásadní význam komunikace. Skutečná komunikace znamená dialog, vyjednávání bez manipulace. Pak se může stát nástrojem porozumění a může přispět k lepšímu fungování demokracie.

- Nové technologie - rychlost rozvoje nových technologií v oblasti počítačů a telekomunikací, biotechnologií, materiálů, vesmírného výzkumu je takřka neuvěřitelná. Tyto technologie jsou velkým přínosem pro lidstvo, ale není možné přehlížet, že mohou mít v některých případech negativní dopady. Je třeba se zabývat jejich vlivem na politické systémy, řízení podniků, hodnotové systémy, vzdělání, ale i na individuální psychologii, chování a na společnost jako celek.

- Vzdělávání - vzdělávací systémy čím dál tím méně vyhovují potřebám vznikající globální společnosti. Nové priority nás nutí znovu definovat roli vzdělání, které musí být chápáno jako permanentní, celoživotní proces. Už nestačí pouhé předávání znalostí. V rychle se měnícím světě nabývají na významu jiné cíle - rozvoj individuálních schopností a kreativity, schopnost přizpůsobit se změnám. Vzdělání je základním nástrojem, který otevírá cestu k efektivnímu řízení vlastního života a života ve společnosti.

- Nová globální společnost - svět se rychle mění. Žijeme v komplexním a nejistém globalizujícím se světě, v informační společnosti. Musíme porozumět těmto novým skutečnostem, abychom mohli lépe pochopit jiné kultury, jiné jazyky, jiné způsoby myšlení.

- Světový ekonomicky a finanční řád - globalizace ekonomiky a informací změnila obraz světa, na který jsme byli zvyklí. Chybí odpovídající pravidla a etika a musíme si říci, jak chceme žít s touto globalizací, která zvýhodňuje bohaté a ty, kteří mají přístup ke globálním zdrojům, jaký ekonomický a finanční řád vytvoříme (Meze růstu a udržitelný rozvoj, 2001).

Římský klub se jimi nejen zabývá, ale snaží se také přispět k jejich řešení a samozřejmě není jedinou organizací.

4.1 Organizace a jejich poslání

K dalším organizacím celosvětového formátu, řešící problematiku globálních problémů, patří například:

UNESCO – organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu je mezinárodní vládní organizace při Organizaci spojených národů, založená v roce 1945 v Londýně. UNESCO má sídlo v Paříži a jejím posláním je přispívat k vzájemnému porozumění a sbližování mezi národy na základě mezinárodního rozvíjení výchovné, vzdělávací, vědecké a ostatní kulturní činnosti. V současné době má UNESCO 190 členů (UNESCO, 2009).

GREENPEACE – celosvětová organizace zabývající se propagací ochrany životního prostředí. Vznikla v roce 1971 a dnes má více než 3 miliony členů ve 39 zemích světa. Greenpeace je známé zejména svými přímými, mediálně atraktivními a kontroverzními akcemi, kterými se snaží upozornit veřejnost na ekologické problémy, které považuje za vážné. Kromě těchto konfrontačních akcí Greenpeace spolupracuje i s uznávanými experty a laboratořemi, vede vědecké výzkumy a snaží se prosazovat řešení problémů a změny, které považuje za pozitivní (GREENPEACE, 2009).

UNICEF – Dětský fond Organizace spojených národů (United Nations Childrens Fund) je částí Organizace spojených národů. Zabývá se ochranou a zlepšováním životních podmínek dětí a podporou jejich všestranného rozvoje.

Vznikl v roce 1946 a do roku 1953 se nazýval Mezinárodní dětský fond neodkladné pomoci. Z anglického překladu United Nations International Childrens Emergency Fund vznikla zkratka UNICEF, která se používá dodnes.

UNICEF sídlí v New Yorku, má sedm regionálních kanceláří a 158 zemí světa je její součástí. Ve 37 vyspělých zemích, včetně České republiky, existují tzv. národní výbory pro UNICEF, které mají za úkol popularizaci práv dětí a získávání finančních prostředků pro činnosti UNICEF v rozvojových zemích (Dětský fond Organizace spojených národů, 2009).

Avšak své zastoupení v těchto organizacích má i Česká republika. A to v podobě organizací

BRONTOSAURUS - je české občanské sdružení, jehož kořeny sahají do roku 1974. Působí v oblasti ochrany přírody, práce s mládeží a zážitkové pedagogiky, pořádá pravidelné akce a tábory (pod názvem *Prázdniny s Brontosaurem*). Má asi 1000 členů (Hnutí Brontosaurus, 2009).

DUHA – s úspěchem prosazuje ekologická řešení, která zajistí zdravé a čisté prostředí pro život každého z nás. Hnutí Duha bylo založeno v roce 1989, jeho náplní je také jednání s úředníky a politiky, připravují zákony, spolupracují s obcemi, vydávají studie a informační listy a organizují veřejné akce. Práce Hnutí DUHA je rozdělena do několika tematických okruhů - odpady, energetika, lesy, zemědělství, ochrana přírody, doprava, globální změny podnebí, nerostné suroviny, ekonomika, ekologická legislativa a občanská práva.

Říká se o něm, že je patrně největší zelenou organizací (Hnutí Duha, 2009).

DĚTI ZEMĚ - působící ekologické občanské sdružení soustřeďující se na ochranu životního prostředí. Děti Země vznikly na podzim 1989 a dnes působí ve 12 pobočkách nebo klubech. V současnosti se tato organizace nejvíce zaměřuje na ochranu přírody a životního prostředí, podporu veřejnosti, ochranu ozónové vrstvy a dlouhodobě se věnuje problematice dopravy (Děti Země, 2009).

ČTU (Česká tábornická unie) - zaměřuje svoji činnost na pobyt v přírodě. Sdružuje zájemce o pobyt v přírodě, kteří chtějí být jejími důvěrnými znalci, vnikat do jejích zákonnů, vést ostatní k poznávání přírody a stát se jejími ochránci (Česká tábornická unie, 2009).

4.2 Globální solidarita

Solidarita je slovo, které ke globálním problémům prostě patří. Pokud by lidé přestali být solidární, zřejmě by nikdy nedošlo k uskutečnění akcí, jež vedou k podpoře a motivaci řešení.

Pro příklad obrovské celosvětové solidarity bych ráda zmínila charitativní koncert Live Aid, který se konal v roce 1985. Podstatou bylo pomoci chudé Africe v boji s hladomorem.

V roce 1984 postihlo africké země Sahelu (pásmo suchých stepí) katastrofální sucho a následný hladomor. Milióny lidí opustily své domovy a až tisíce z nich včetně malých dětí denně umíraly žízní a hlady, aniž se dočkaly významnější mezinárodní pomoci.

Svět dosud nic takového neviděl, neboť megakonzerty podobného typu ještě před tím nikde neproběhly.

Autorem celého nápadu byl slavný irský hudebník Bob Geldof a to poté, co se mu podobným nápadem podařilo získat velký finanční obnos. Jedná se o slavnou píseň Do They Know It's Christmas, která vydělala 8 miliónů liber. Celou tuto částku věnoval Etiopii.

Když se po nějaké době do Etiopie jel podívat, situace, která tam přetrvává již dlouho, ho utvrdila v tom, že musí pokračovat, a tak vymyslel Live Aid – jeden z nejúspěšnějších charitativních koncertů. Celkem se vydělalo 110 miliónů liber (280 miliónů dolarů) a celý přenos sledovalo asi 1,5 miliardy lidí. Českým divákům ovšem kvůli tehdejšímu totalitnímu režimu, který tuto akci odmítal, přenos unikl.

13. červenec 1985 se zapsal do dějin jako den, kdy rocková hudba změnila svět (Live Aid, 2009).

Ovšem toho roku nebyl osud Afriky lhostejný jen evropskému kontinentu. Američané nezůstali pozadu a v podstatě ještě o půl roku dříve, vytvořil Michael Jackson spolu s Lionelem Ritchiem, píseň nazvanou We are the World, která se také stala obrovskou ukázkou toho, co dokáže lidská solidarita.

Vždy, když tuto píseň slyším, mám husí kůži. Navíc samotný videoklip má v sobě neuvěřitelné emoce, stejně jako píseň Boba Geldofa Do They Know It's Christmas.

O 20 let později uskutečnil Bob Geldof podobný koncert, který nesl název Live 8. Tentokrát však bojoval za odpuštění dluhů zblázněné Afriky. Jeho hlavním úkolem bylo vyzvat představitele G8 (sedm nejvyspělejších zemí a Rusko) k ukončení bídy v Africe.

Koncert se uskutečnil 2. července 2005. Začalo se v Tokiu a postupně pokračovala v Johannesburgu, Philadelphii, Berlíně, Římě, Londýně, ve Versailles u Paříže a v Moskvě.

Koncerty ovšem nejsou jedinou aktivitou Boba Geldofa, jeho nadačním projektem je také prodej symbolickým náramků s nápisem Make Poverty History za cenu jedné libry. Existuje více barevných náramků a každá barva symbolizuje něco jiného. Tak například kombinace černé barvy s bílou znamená nesouhlas s rasismem, žlutá bojuje proti rakovině a modrá proti násilí.

Opět se podařilo ukázat, že pokud je pozitivní energie nasměrována na dobrou věc, stojí za to jí věnovat pozornost.

Úspěchy těchto dvou megakoncertů se nechali inspirovat bývalý americký viceprezident Al Gore spolu s Aliancí pro ochranu klimatu a uskutečnili další sérii koncertů populární hudby v roce 2007.

Hlavním cílem bylo zmobilizovat celý svět do boje proti globálnímu oteplování.

Jako poslední ukázkou velké solidarity, bych ráda uvedla Nadaci Billa a Melindy Gatesových.

Není to samozřejmě jediná nadace, která existuje a řeší podobné problémy, ale Nadace Billa a Melindy Gatesových je opravdu celosvětového měřítká.

Vznikla v roce 2000 sloučením Nadace pro vzdělání s Williama H. Gatese, jeho otce.

Gatesova nadace má oproti mnoha jiným organizacím jednoznačné cíle a hlavně prostředky, jak měřit dosahování těchto cílů. Nesmlouvavý podnikatel Gates totiž přesně ví co, proč a jak chce financovat.

Věnoval již více než miliardu dolarů na výzkum vakcíny proti AIDS, malárii, podpoře globálního zdraví a spoustě dalších projektů (Nadace Billa a Melindy Gates, 2009).

Pravdou je, že Bill Gates disponuje mnoha prostředky, aby mohl podpořit svět v dobré věci, aniž by musel. Své bohatství si vytvořil sám a je to jen jeho dobrá vůle a solidárnost, že své finance věnuje na dobrou věc.

Vše, co jsem zde uvedla, je pouze slabou ukázkou toho, co jsou lidé schopni vytvořit. Je moc dobré vědět, že to s námi ještě není tak zlé, že jsou mezi námi stále ještě lidé, kterým osud naší Země není lhostejný.

5 SOCIÁLNÍ PERCEPCE A JEJÍ VZTAH KE GLOBÁLNÍM PROBLÉMŮM

Jsem si vědoma toho, že název mé práce neobsahuje pouze globální problémy a proto si dovolím ve stručnosti vyjádřit podstatu sociálního vnímání a zdá se nějakým způsobem dotýká globálních problémů.

Pojem sociální percepcce zavedl do sociální psychologie J. S. Brunner a označoval podmíněnost vnímání sociálními faktory, čili nejen vlastnostmi podnětů působících na smysly a později také vnímání sociálních objektů, tedy lidí a jejich začlenění v sociálních skupinách.

Při sociální percepci jsou podstatné aktuální motivy pericipienta (popudy, názory a potřeby) a jeho zkušenosti.

Výsledkem sociální percepcce je osobní definování druhého člověka.

Sociální percepcce je vrozená, každý člověk má v určité míře předpoklad a tendenci interpretovat zkušenostní informace jako konkretizace metafyzických daností a navíc lze sociální percepci označit jako globální – základní východisko tzv. „rozumějící psychologie“, takže určitá spojitost tu bude. Zřejmě ne ve smyslu, že sociální percepcce a globální problémy mají vzájemnou závislost, ale myslím si, že vnímání je podporující prostředek v ujasňování si hodnot a priorit života. A životní styl s globálními problémy rozhodně souvisí (Musil, 2005).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 VÝZKUM

6.1 Cíl výzkumu

Na základě studia problematiky ve výše uvedené teoretické části práce, jsem si stanovila následující cíl výzkumu: zjistit názory obyvatel na otázky, týkající se globálních problémů, především tedy, jaký zaujímají postoj k násilí ve světě, k ekologickým problémům, k otázkám souvisejícím přímo s obyvatelstvem jako je populační exploze, chudoba, hladomor či nemoci.

Pomocí dotazníku, který byl podán 100 respondentům, byly zjišťovány již zmiňované otázky vztahující se k problematice globálních problémů.

6.2 Výzkumný problém

Výzkumný problém, který jsem se rozhodla zkoumat zněl: *Závislost generačních rozdílů na postoji k vybraným globálním problémům.*

Jedná se o vztahový výzkumný problém, neboť určuje vztah mezi věkem a názory respondentů.

6.3 Druh výzkumu

Pro výzkum a zjišťování dat byl zvolen kvantitativní druh výzkumu.

Kvantitativní druh výzkumu jsme vybrali z důvodů zkoumání pomocí dotazníku, počtu respondentů a také proto, že výzkum je zaměřen na širší okruh otázek, tedy větší okruh informací.

6.4 Definice hypotézy

Pro realizaci svého výzkumu jsem si stanovila hypotézu, která by se tímto šetřením měla potvrdit nebo vyvrátit.

H_1 : *Postoj starší generace bude k otázkám globálních problémů více kritičtější než postoj mladší generace.*

6.5 Výzkumný soubor

Jako výzkumný vzorek jsem si zvolila obyvatele ve věku od 12 do 18 let (junioři) a obyvatele důchodového věku (senioři), tedy od 60 let výše. Výzkum jsem prováděla v centru města Brna.

Celkový počet respondentů jsem si stanovila na 100 a respondenty jsem žádala o vyplnění dotazníku přímo na místě, především z důvodu rizika nezodpovězení otázek.

6.6 Výzkumné metody

Data pro výzkum byla sesbírána pomocí dotazníkového šetření s otázkami s uzavřeným typem odpovědí (viz. Příloha 1). Respondenti hodnotili jednotlivé otázky na stupnici od 1 – 5, podle toho, do jaké míry s tvrzením souhlasili, přitom 1=naprosto souhlasím, 2=souhlasím, 3=nevím, 4=nesouhlasím, 5=naprosto nesouhlasím.

V centru města Brna bylo rozdáno 100 dotazníků a návratnost byla 100%, neboť jak už jsem zmiňovala, dotazníky jsem rozdávala obyvatelům přímo na místě.

Výsledky dotazníků jsou zpracovávány pomocí metody zvané **analýza rozptylu** neboli **ANOVA**.

Analýzu rozptylu jsem zvolila proto, že výsledky z dotazníku patří do skupiny dat intervalového měření a analýza rozptylu je tedy vhodnou statistickou metodou pro zpracování mého výzkumu.

Pro upřesnění, provádím **jednofaktorovou analýzu rozptylu** –výpočet analýzy rozptylu s jednou nezávislou proměnnou (faktorem).

Data jsou zpracována pomocí statistické procedury v Excelu, která se nazývá **Modul analýzy dat**. Pomocí tohoto modulu byla vytvořena analýza rozptylu pro každou otázku z dotazníku.

Ke každé otázce byly vytvořeny dvě tabulky s vypočítanými hodnotami.

1.tabulka obsahuje popisnou statistiku, počet jednotek ve skupinách, průměry odpovědí v jednotlivých věkových kategoriích a také rozptyly. Pro zjištění shody rozptylů bylo nutné vytvořit podíl většího rozptylu s menším a byl-li zhruba roven hodnotě 1,5, jsou si rozptyly podobné a analýzu rozptylu lze použít.

2.tabulka již uvádí samotné analýzy rozptylu. Pro nás je nejdůležitější naměřená Hodnota P, vypočtená chyba prvního druhu. Podle toho lze konstatovat, zda rozdíly v průměru hodnocení mezi zkoumanými skupinami existují.

Následně pak byl ještě použit **Dvouvýběrový F test pro rozptyl** – test shody rozptylů pro dvě skupiny, který nám určí, zda jsou mezi nimi statisticky významné rozdíly.

K tomu bylo nutné formulovat nulovou a alternativní hypotézu.

H_0 Mezi rozptylem mezi skupinami a rozptylem uvnitř skupin není rozdíl.

H_A Rozptyl mezi skupinami je větší než rozptyl uvnitř skupin.

6.7 Analýza položek dotazníku a Interpretace výsledků

6.7.1 NÁSILÍ VE SVĚTĚ

- k problematice násilí ve světě byly respondentům položeny následující tři otázky:

1.Souhlasíte s myšlenkou, že chuť lidí dobývat, podmaňovat a vládnout, je dána historicky?

2.Souhlasíte s tím, že určitý podíl na vzniku násilí a kriminality mládeže mohou mít média, především filmová produkce?

3.Domníváte se, že hrozba jaderných zbraní je nejsnáze odvratitelná součást globálního problému násilí ve světě?

OTÁZKA Č. 1 si kladla za cíl zjistit, zda si lidé myslí, že chuť vládnout, dobývat a podmaňovat si ostatní, je dána historicky.

Odpovědi a výpočty jsou zaznamenány v následujících tabulkách:

Tab.č.1 – násilí ve světě1 (uvedeno formou absolutních četností)

Věk	Otázka č.1					
	Naprosto hl.=1	sou- Souhla- sím=2	Nevím=3	Nesouhla- sím=4	Naprosto hl.=5	nesou-
junior	7	32	1	7	3	
senior	28	19	0	3	0	

Tab.č.2 – výpočet rozptylu1 (popisná statistika: počet jednotek ve skupinách, průměry odpovědí a rozptyly).

Faktor				
Výběr	Počet	Součet	Průměr	Rozptyl
junior	50	117	2,34	1,167755
senior	50	78	1,56	0,618776

Tab.č.3 – analýza rozptylu1 (tabulka uvádí samotné výsledky analýzy rozptylu, pro nás je nejdůležitější hodnota P, čili vypočítaná chyba prvního druhu, díky které lze konstatovat, že rozdíly v průměrném hodnocení mezi zkoumanými skupinami existují. Dalším krokem analýzy je určit, zda rozptyl mezi skupinami je signifikantně větší než rozptyl uvnitř skupin a na základě výsledků přijmout buď nulovou nebo alternativní hypotézu, která je stanovena pro všechny otázky stejně. Po srovnání vypočítané hodnoty $F=17,02$ s kritickou hodnotou $F=3,938$ pro hladinu významnosti 0,05 jasně vyplývá, že musíme přijmout alternativní hypotézu. Rozptyl mezi skupinami je významně větší než rozptyl uvnitř skupin. Mezi výsledky hodnocení otázek jsou statisticky významné rozdíly.

ANOVA						
Zdroj variability	SS	Rozdíl	MS	F	Hodnota P	F krit
Mezi výběry	15,21	1	15,21	17,02742	7,74E-05	3,938111
Všechny výběry	87,54	98	0,893265			
Celkem	102,75	99				

Tab.č.4 – F-test1 (pro ověření statistické významnosti lze z řádku $P(F \leq f)$ (1) zjistit, že hodnota 0,014138 je menší než hodnota hladiny významnosti 0,05 a přijímáme alternativní hypotézu. Lze usoudit, že odpovědi zkoumaných skupin se statisticky významně odlišují.

Dvouvýběrový F-test pro rozptyl		
	<i>junior</i>	<i>senior</i>
Stř. hodnota	2,34	1,56
Rozptyl	1,167755	0,618776
Pozorování	50	50
Rozdíl	49	49
F	1,887203	
$P(F \leq f)$ (1)	0,014138	
F krit (1)	1,607289	

OTÁZKA Č. 2 se týkala médií, zda mohou mít vliv na vzniku násilí a kriminalitu u mladistvých.

Tab.č. 5 – násilí ve světě2 (uvedeno formou absolutních četností)

junior	19	24	1	5	1
senior	35	14	1	0	0

Tab.č.6 – výpočet rozptylu2 (popisná statistika)

Faktor				
<i>Výběr</i>	<i>Počet</i>	<i>Součet</i>	<i>Průměr</i>	<i>Rozptyl</i>
junior	50	95	1,9	0,989796
senior	50	66	1,32	0,262857

Tab.č.7 – analýza rozptylu2 (dle hodnoty P lze konstatovat, že rozdíly existují, po srovnání obou F přijímáme alternativní hypotézu, mezi výsledky hodnocení otázky jsou statisticky významné rozdíly).

ANOVA						
<i>Zdroj variability</i>	<i>SS</i>	<i>Rozdíl</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Hodnota P</i>	<i>F krit</i>
Mezi výběry	8,41	1	8,41	13,4275	0,000403	3,938111
Všechny výběry	61,38	98	0,626327			
Celkem	69,79	99				

Tab.č.8 – F- test2 (řádek P nám udává, že hodnota 0,00000403 je menší než hodnota hladiny významnosti 0,05, takže přijímáme alternativ.hypotézu, odpovědi zkoumaných skupin se statisticky významně odlišují).

Dvouvýběrový F-test pro rozptyl		
	<i>junior</i>	<i>senior</i>
Stř. hodnota	1,9	1,32
Rozptyl	0,989796	0,262857
Pozorování	50	50
Rozdíl	49	49
F	3,765528	

P(F<=f) (1)	4,03E-06	
F krit (1)	1,607289	

OTÁZKA Č. 3 se týká jaderných zbraní a jejich odvratitelnosti jako nejsnazší součásti globálního problému násilí ve světě.

Tab.č. 9 – násilí ve světě3 (uvedeno formou absolutních četností)

junior	2	10	14	12	12
senior	1	9	7	24	9

Tab.č. 10 – výpočet rozptylu3 (popisná statistika)

Faktor				
Výběr	Počet	Součet	Průměr	Rozptyl
junior	50	172	3,44	1,394286
senior	50	181	3,62	1,097551

Tab.č.11 – analýza rozptylu3 (dle hodnoty P lze konstatovat, že rozdíly mezi skupinami neexistují, po srovnání obou F musíme přijmout nulovou hypotézu, neboť vypočítaná F je menší než F kritická, mezi výsledky hodnocení otázek nejsou statisticky významné rozdíly).

ANOVA						
Zdroj variability	SS	Rozdíl	MS	F	Hodnota P	F krit
Mezi výběry	0,81	1	0,81	0,650123	0,422021	3,938111
Všechny výběry	122,1	98	1,245918			
Celkem	122,91	99				

Tab.č.12 – F-test3 (řádek P nám udává, že hodnota 0,202618 je větší než hlad.význ.0,05, přijímáme tedy nulovou hypotézu, odpovědi zkoumaných skupin se statisticky významně neodlišují).

Dvouvýběrový F-test pro rozptyl		
	<i>junior</i>	<i>senior</i>
Stř. hodnota	3,44	3,62
Rozptyl	1,394286	1,097551
Pozorování	50	50
Rozdíl	49	49
F	1,270361	
P(F<=f) (1)	0,202618	
F krit (1)	1,607289	

6.7.2 POPULAČNÍ EXPLOZE

- k problematice týkající se populační exploze byly respondentům položeny následující otázky:

1.Myslíte si, že růst obyvatelstva ovlivnil rozvoj zemědělství a chov dobytka?

2.Souhlasíte s tím, že v chudších oblastech vede lidi k plození dětí právě chudoba jejich obyvatel?

3.Domníváte se, že růst populace se dá regulovat vědeckým pokrokem v oblasti antikoncepce?

OTÁZKA Č. 4 se zaměřovala na to, zda růst obyvatelstva ovlivnil chov dobytka a rozvoj zemědělství.

Tab.č.13 – populační exploze1 (uvedeno formou absolutních četností)

junior	13	18	2	12	5
senior	18	17	2	11	2

Tab.č.14 – výpočet rozptylu4 (popisná statistika)

Faktor				
Výběř	Počet	Součet	Průměr	Rozptyl
junior	50	128	2,56	1,884082
senior	50	112	2,24	1,614694

Tab.č.15 – analýza rozptylu4 (dle P rozdílů neexistují, po srovnání obou hodnot F přijímáme nulovou hypotézu, mezi výsledky nejsou statisticky významné rozdíly).

ANOVA						
Zdroj variability	SS	Rozdíl	MS	F	Hodnota P	F krit
Mezi výběry	2,56	1	2,56	1,463369	0,229305	3,938111
Všechny výběry	171,44	98	1,749388			
Celkem	174	99				

Tab.č.16 – F-test4 (řádek P nám udává, že hodnota 0,295627 je větší než hlad.význ.0,05, takže přijímáme nulovou hypotézu, odpovědi zkoumaných skupin se statisticky významně neodlišují).

Dvouvýběrový F-test pro rozptyl		
	junior	senior
Stř. hodnota	2,56	2,24

Rozptyl	1,884082	1,614694
Pozorování	50	50
Rozdíl	49	49
F	1,166835	
P(F<=f) (1)	0,295627	
F krit (1)	1,607289	

OTÁZKA Č. 5 zjišťovala, zda lidé souhlasí, že v chudších oblastech vede lidi k plození dětí právě jejich chudoba.

Tab.č.17 – populační exploze2 (uvedeno formou absolutních četností)

junior	19	13	4	9	5
senior	18	10	6	11	5

Tab.č.18 – výpočet rozptylu5 (popisná statistika)

Faktor				
<i>Výběr</i>	<i>Počet</i>	<i>Součet</i>	<i>Průměr</i>	<i>Rozptyl</i>
junior	50	118	2,36	1,990204
senior	50	125	2,5	2,05102

Tab.č.19 – analýza rozptylu5 (dle P nejsou rozdíly, po srovnání hodnot F přijímáme nulovou hypotézu, mezi výsledky nejsou statisticky významné rozdíly).

ANOVA						
Zdroj variability	SS	Rozdíl	MS	F	Hodnota P	F krit
Mezi výběry	0,49	1	0,49	0,242501	0,623507	3,938111
Všechny výběry	198,02	98	2,020612			
Celkem	198,51	99				

Tab.č.20 – F-test5 (řádek P nám udává, že hodnota 0,4582 je větší než hlad.význ.0,05, přijímáme nulovou hypotézu, odpovědi zkoumaných skupin se statisticky významně neodlišují).

Dvouvýběrový F-test pro rozptyl		
	<i>junior</i>	<i>senior</i>
Stř. hodnota	2,36	2,5
Rozptyl	1,990204	2,05102
Pozorování	50	50
Rozdíl	49	49
F	0,970348	
P(F<=f) (1)	0,458262	
F krit (1)	0,622165	

OTÁZKA Č. 6 zjišťovala, zda by se dal růst populace regulovat pokroky v oblasti anti-koncepce.

Tab.č.21 – populační exploze3 (uvedeno formou absolutních četností)

junior	12	13	3	15	7
senior	18	18	1	7	6

Tab.č.22 – výpočet rozptylu6 (popisná statistika)

Faktor				
Výběr	Počet	Součet	Průměr	Rozptyl
junior	50	142	2,84	2,096327
senior	50	115	2,3	1,969388

Tab.č.23 – analýza rozptylu6 (dle hodnoty P lze konstatovat, že rozdíly neexistují, po srovnání obou hodnot F můžeme přijmout nulovou hypotézu, čili mezi výsledky hodnocení nejsou statisticky významné rozdíly).

ANOVA						
Zdroj variability	SS	Rozdíl	MS	F	Hodnota P	F krit
Mezi výběry	7,29	1	7,29	3,586086	0,061215	3,938111
Všechny výběry	199,22	98	2,032857			
Celkem	206,51	99				

Tab.č.24 – F-test6 (řádek P nám udává, že hodnota 0,4139 je větší než hlad.význ.0,05, takže přijímáme nulovou hypotézu, odpovědi se statisticky významně neodlišují).

Dvouvýběrový F-test pro rozptyl		
	<i>junior</i>	<i>senior</i>
Stř. hodnota	2,84	2,3
Rozptyl	2,096327	1,969388
Pozorování	50	50
Rozdíl	49	49
F	1,064456	
P(F<=f) (1)	0,413912	
F krit (1)	1,607289	

6.7.3 PROBLEMATIKA POTRAVINOVÉ PRODUKCE

- problematika potravinové produkce zahrnovala tyto dvě otázky:

1. Souhlasíte s tím, že se zemědělská produkce musí zvýšit, aby populace na celém světě měla na dalších 30 let dostatek potravin?

2. Domníváte se, že zvyšování zemědělské produkce může vést k ekologickým problémům (nedostatek vody k zavlažování, ...)?

OTÁZKA Č. 7 si kladla za cíl zjistit, zda si lidé myslí, že se bude muset zvýšit zemědělská produkce, aby příštích 30 let bylo dostatek potravin

Tab.č.25 – problematika potravinové produkce¹ (uvedeno formou absolutních četností)

junior	9	23	5	11	2
senior	6	27	3	10	4

Tab.č.26 – výpočet rozptylu⁷ (popisná statistika)

Faktor				
Výběr	Počet	Součet	Průměr	Rozptyl

junior	50	122	2,44	1,271837
senior	50	129	2,58	1,391429

Tab.č.27 – analýzy rozptylu⁷ (dle hodnoty P rozdíly neexistují, po srovnání obou hodnot F musíme přijmout nulovou hypotézu, mezi výsledky hodnocení otázky nejsou statisticky významné rozdíly).

ANOVA						
<i>Zdroj variability</i>	<i>SS</i>	<i>Rozdíl</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Hodnota P</i>	<i>F krit</i>
Mezi výběry	0,49	1	0,49	0,367969	0,545516	3,938111
Všechny výběry	130,5	98	1,331633			
Celkem	130,99	99				

Tab.č.28 – F-test⁷ (řádek P nám udává, že hodnota 0,377 je větší než hladina význ.0,05, takže přijímáme nulovou hypotézu, odpovědi se statisticky významně neodlišují).

Dvouvýběrový F-test pro rozptyl		
	<i>junior</i>	<i>senior</i>
Stř. hodnota	2,44	2,58
Rozptyl	1,271837	1,391429
Pozorování	50	50
Rozdíl	49	49
F	0,914051	
P(F<=f) (1)	0,377183	
F krit (1)	0,622165	

OTÁZKA Č. 8 se zaměřovala na to, zda by zvyšování zemědělské produkce vedlo k ekologickým problémům.

Tab.č.29 – problematika potravinové produkce² (uvedeno formou absolutních četností)

junior	15	19	6	8	2
senior	21	21	1	6	1

Tab.č.30 – výpočet rozptylu⁸ (popisná statistika)

Faktor				
Výběr	Počet	Součet	Průměr	Rozptyl
junior	50	113	2,26	1,38
senior	50	96	1,92	1,09551

Tab.č.31 – analýza rozptylu⁸ (dle hodnoty P rozdíly neexistují, po srovnání obou hodnot F přijímáme nulovou hypotézu, mezi výsledky hodnocení nejsou statisticky významné rozdíly).

ANOVA						
Zdroj variability	SS	Rozdíl	MS	F	Hodnota P	F krit
Mezi výběry	2,89	1	2,89	2,334872	0,129727	3,938111
Všechny výběry	121,3	98	1,237755			
Celkem	124,19	99				

Tab.č.32 – F-test⁸ (řádek P nám udává, že hodnota 0,21 je větší než hlad.význ.0,05, takže přijímáme nulovou hypotézu, odpovědi se statisticky významně neodlišují).

Dvouvýběrový F-test pro roz-		
---------------------------------	--	--

ptyl		
	<i>junior</i>	<i>senior</i>
Stř. hodnota	2,26	1,92
Rozptyl	1,38	1,09551
Pozorování	50	50
Rozdíl	49	49
F	1,259687	
P(F<=f) (1)	0,21098	
F krit (1)	1,607289	

6.7.4 PROBLEMATIKA VYUŽÍVÁNÍ PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ

- problematika využívání přírodních zdrojů zahrnuje následující tři otázky:

1. *Myslíte si, že čerpání přírodních zdrojů má negativní dopad na celou planetu?*
2. *Souhlasíte s tím, že pokud by se v průmyslu zavedly maloodpadové technologie a v zemědělství by se méně používalo pesticidů, mohlo by to vést ke zlepšení stavu životního prostředí?*
3. *Domníváte se, že třídění odpadů znamená pokrok v ochraně životního prostředí?*

OTÁZKA Č. 9 se zaměřila na čerpání přírodních zdrojů a zda to má negativní dopad na celou planetu.

Tab.č.33 – problematika využívání přírodních zdrojů1 (uvedeno formou absolutních četností)

junior	18	26	1	5	0
---------------	----	----	---	---	---

senior	29	19	1	1	0
--------	----	----	---	---	---

Tab.č.34 – výpočet rozptylu⁹ (popisná statistika)

Faktor				
Výběr	Počet	Součet	Průměr	Rozptyl
junior	50	93	1,86	0,775918
senior	50	74	1,48	0,417959

Tab.č.35 – analýza rozptylu⁹ (dle hodnoty P rozdíly existují, po srovnání obou hodnot F přijímáme alternativní hypotézu, mezi výsledky jsou statisticky významné rozdíly).

ANOVA						
Zdroj variability	SS	Rozdíl	MS	F	Hodnota P	F krit
Mezi výběry	3,61	1	3,61	6,047521	0,015679	3,938111
Všechny výběry	58,5	98	0,596939			
Celkem	62,11	99				

Tab.č.36 – F-test⁹ (řádek P nám udává, že hodnota 0,0126 je menší než hladina význ.0,05 takže přijímáme alternativní hypotézy, odpovědi se statisticky významně odlišují).

Dvouvýběrový F-test pro rozptyl		
	junior	senior
Stř. hodnota	1,86	1,48
Rozptyl	0,775918	0,417959
Pozorování	50	50
Rozdíl	49	49
F	1,856445	

P(F<=f) (1)	0,016276	
F krit (1)	1,607289	

OTÁZKA Č. 10 se zabývá zavedením maloodpadových technologií do průmyslu

Tab.č.37 – problematika využívání přírodních zdrojů2 (uvedeno formou absolutních četností)

junior	12	22	10	3	3
senior	12	20	2	9	7

Tab.č.38 – výpočet rozptylu10 (popisná statistika)

Faktor				
Výběr	Počet	Součet	Průměr	Rozptyl
junior	50	113	2,26	1,175918
senior	50	129	2,58	1,962857

Tab.č.39 – analýza rozptylu10 (dle P rozdílů neexistují, po srovnání obou hodnot F přijímáme nulovou hypotézu, mezi výsledky nejsou statisticky významné rozdíly).

ANOVA						
Zdroj variability	SS	Rozdíl	MS	F	Hodnota P	F krit
Mezi výběry	2,56	1	2,56	1,631209	0,204554	3,938111
Všechny výběry	153,8	98	1,569388			
Celkem	156,36	99				

Tab.č.40 – F-test10 (řádek P nám udává, že hodnota 0,037987 je menší než hladina významnosti 0,05, takže přijímáme alternativní hypotézu, odpovědi se statisticky významně odlišují).

Dvouvýběrový		
--------------	--	--

F-test pro rozptyl		
	<i>junior</i>	<i>senior</i>
Stř. hodnota	2,26	2,58
Rozptyl	1,175918	1,962857
Pozorování	50	50
Rozdíl	49	49
F	0,599085	
P(F<=f) (1)	0,037987	
F krit (1)	0,622165	

OTÁZKA Č. 11 se zaměřila na třídění odpadů, zda je to pokrok v ochraně život.prostředí či není.

Tab.č.41 – problematika využívání přírodních zdrojů3 (uvedeno formou absolutních četností)

junior	27	16	2	4	1
senior	39	10	0	1	0

Tab.č.42 – výpočet rozptylu11 (popisná statistika)

Faktor				
Výběr	Počet	Součet	Průměr	Rozptyl
junior	50	86	1,72	1,022041
senior	50	63	1,26	0,318776

Tab.č.43 – analýza rozptylu11 (dle P existují rozdíly, po srovnání obou hodnot F přijímáme alternativní hypotézu, mezi výsledky hodnocení jsou statisticky významné rozdíly).

ANOVA						
<i>Zdroj variability</i>	<i>SS</i>	<i>Rozdíl</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Hodnota P</i>	<i>F krit</i>

Mezi výběry	5,29	1	5,29	7,890715	0,005998	3,938111
Všechny výběry	65,7	98	0,670408			
Celkem	70,99	99				

Tab.č.44 – F-test11 (řádek P nám udává, že hodnota 0,000039 je menší než hlad.význam.0,05, takže přijímáme alternativní hypotézu, odpovědi se statisticky významně odlišují).

Dvouvýběrový F-test pro rozptyl		
	<i>junior</i>	<i>senior</i>
Stř. hodnota	1,72	1,26
Rozptyl	1,022041	0,318776
Pozorování	50	50
Rozdíl	49	49
F	3,206146	
P(F<=f) (1)	3,89E-05	
F krit (1)	1,607289	

6.7.5 PROBLEMATIKA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

- k problematice životního prostředí náleží tyto otázky:

1. Souhlasíte s tím, že narušování přírodních podmínek života se mění ve zdravotní, sociální a ekonomické ohrožení lidí v globálním měřítku?

2. Myslíte si, že neviditelný plyn unikající ze všech nasycených minerálek, může být potenciálním ničitelem našeho životního stylu, ve smyslu spojitosti s globálním oteplováním?

3. Souhlasíte s tím, že lidé nemají přímý podíl na globálním oteplování?

OTÁZKA Č. 12 se týkala narušování přírodních podmínek života jako ohrožení lidí v globálním měřítku

Tab.č.45 – problematika životního prostředí (uvedeno formou absolutních četností)

junior	15	23	9	3	0
senior	29	20	1	0	0

Tab.č.46 – výpočet rozptylu¹² (popisná statistika)

Faktor				
Výběr	Počet	Součet	Průměr	Rozptyl
junior	50	100	2	0,734694
senior	50	72	1,44	0,292245

Tab.č.47 – analýza rozptylu¹² (dle hodnoty P rozdíly existují, po srovnání obou hodnot F přijímáme alternativní hypotézu, mezi výsledky hodnocení jsou statisticky významné rozdíly).

ANOVA						
Zdroj variability	SS	Rozdíl	MS	F	Hodnota P	F krit

Mezi výběry	7,84	1	7,84	15,26868	0,000172	3,938111
Všechny výběry	50,32	98	0,513469			
Celkem	58,16	99				

Tab.č.48 – F-test₁₂ (řádek P nám udává, že hodnota 0,000799 je menší než hlad.význ.0,05, takže přijímáme alternativní hypotézu, odpovědi se statisticky významně odlišují).

Dvouvýběrový F-test pro rozptyl		
	<i>junior</i>	<i>senior</i>
Stř. hodnota	2	1,44
Rozptyl	0,734694	0,292245
Pozorování	50	50
Rozdíl	49	49
F	2,513966	
P(F<=f) (1)	0,000799	
F krit (1)	1,607289	

OTÁZKA Č.13 se týkala oxidu uhličitého jako potencionálního ničitele našeho životního stylu v souvislosti s globálním oteplováním.

Tab.č.49 – problematika životního prostředí (uvedeno formou absolutních četností)

junior	5	16	8	12	9
senior	6	6	18	11	9

Tab.č.50 – výpočet rozptylu¹³ (popisná statistika)

Faktor				
<i>Výběr</i>	<i>Počet</i>	<i>Součet</i>	<i>Průměr</i>	<i>Rozptyl</i>
junior	50	154	3,08	1,707755
senior	50	161	3,22	1,522041

Tab.č.51– analýza rozptylu¹³ (dle hodnoty P rozdíly neexistují, po srovnání obou hodnot F přijímáme nulovou hypotézu, mezi výsledky hodnocení nejsou statisticky významné rozdíly).

ANOVA						
<i>Zdroj variability</i>	<i>SS</i>	<i>Rozdíl</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Hodnota P</i>	<i>F krit</i>
Mezi výběry	0,49	1	0,49	0,303425	0,582997	3,938111
Všechny výběry	158,26	98	1,614898			
Celkem	158,75	99				

Tab.č.52 – F-test¹³ (řádek P nám udává, že hodnota 0,3442 je větší než hladina významnosti, takže přijímáme nulovou hypotézu, odpovědi se statisticky významně neodlišují).

Dvouvýběrový F-test pro roz- ptyl		
--	--	--

	<i>junior</i>	<i>senior</i>
Stř. hodnota	3,08	3,22
Rozptyl	1,707755	1,522041
Pozorování	50	50
Rozdíl	49	49
F	1,122017	
P(F<=f) (1)	0,344289	
F krit (1)	1,607289	

OTÁZKA Č.14 se zaměřovala na globální oteplování a přímý podíl lidí na jeho vzniku.

Tab.č.53 – problematika životního prostředí³ (uvedeno formou absolutních četností)

junior	1	3	4	26	16
senior	2	14	3	26	5

Tab.č.54 – výpočet rozptylu¹⁴ (popisná statistika)

Faktor				
Výběr	Počet	Součet	Průměr	Rozptyl
junior	50	203	4,06	0,833061
senior	50	168	3,36	1,25551

Tab.č.55 – analýza rozptylu¹⁴ (dle hodnoty P rozdíly existují, po srovnání obou hodnot F přijímáme alternativní hypotézu, mezi výsledky hodnocení jsou statisticky významné rozdíly).

ANOVA						
Zdroj variability	SS	Rozdíl	MS	F	Hodnota P	F krit
Mezi výběry	12,25	1	12,25	11,73051	0,000899	3,938111
Všechny výběry	102,34	98	1,044286			
Celkem	114,59	99				

Tab.č.56 – F-test¹⁴ (řádek P nám udává, že hodnota 0,0773 je větší než 0,05, takže přijímáme nulovou hypotézu, odpovědi se statisticky významně neodlišují).

Dvouvýběrový F-test pro rozptyl		
	junior	senior
Stř. hodnota	4,06	3,36

Rozptyl	0,833061	1,25551
Pozorování	50	50
Rozdíl	49	49
F	0,663524	
P(F<=f) (1)	0,077306	
F krit (1)	0,622165	

6.7.6. PROBLEMATIKA CHUDOBY

- k problematice chudoby byly položeny následující otázky:

1. Souhlasíte s tím, že negramotnost, nezaměstnanost a šíření chorob má přímý vliv na vznik chudoby?

2. Myslíte si, že přijetí „Miléniové deklarace na Summitu tisíciletí“, může vést ke zlepšení situace v rozvojových zemích? (Jedná se o předsevzetí zúčastněných států do roku 2015 např. snížit podíl lidí trpících hlady na 1/2, zastavit šíření nemoci HIV/AIDS, snížit podíl lidí s příjmem nižším než 1 dolar na den na 1/2, ...).

3. K problematice chudoby patří jeden z nejviditelnějších problémů – hladomor. Nyní trpí nedostatkem potravin 800 miliónů lidí.

Souhlasíte s tím, že pokud by se zvýšila vzdělanost a snížil podíl lidí s příjmem nižším než 1 \$ na den, což je zhruba 20 Kč, chudoba vymizí?

OTÁZKA Č. 15 se zaměřovala na to, zda má negramotnost nebo nezaměstnanost vliv na vzniku chudoby

Tab.č.57 – problematika chudoby1 (uvedeno formou absolutních četností)

junior	17	26	0	4	3
senior	30	15	1	3	1

Tab.č.58 – výpočet rozptylu¹⁵ (popisná statistika)

Faktor				
Výběr	Počet	Součet	Průměr	Rozptyl
junior	50	100	2	1,22449
senior	50	80	1,6	0,897959

Tab.č.59 – analýza rozptylu¹⁵ (dle hodnoty P rozdíly neexistují, po srovnání obou hodnot F přijímáme nulovou hypotézu, mezi výsledky hodnocení nejsou statisticky významné rozdíly).

ANOVA						
<i>Zdroj variability</i>	<i>SS</i>	<i>Rozdíl</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Hodnota P</i>	<i>F krit</i>
Mezi výběry	4	1	4	3,769231	0,055076	3,938111
Všechny výběry	104	98	1,061224			
Celkem	108	99				

Tab.č.60 – F-test¹⁵ (řádek P nám udává, že hodnota 0,14 je větší než 0,05, takže přijímáme nulovou hypotézu, odpovědi se statisticky významně neodlišují).

Dvouvýběrový F-test pro rozptyl		
	<i>junior</i>	<i>senior</i>
Stř. hodnota	2	1,6
Rozptyl	1,22449	0,897959
Pozorování	50	50

Rozdíl	49	49
F	1,363636	
P(F<=f) (1)	0,140544	
F krit (1)	1,607289	

OTÁZKA Č.16 se týká „Miléniové deklarace“ a jejího vlivu na zlepšení situace v rozvojových zemích.

Tab.č.61 – problematika chudoby² (uvedeno formou absolutních četností)

junior	7	23	9	10	1
senior	2	6	10	14	18

Tab.č.62 – výpočet rozptylu¹⁶ (popisná statistika)

Faktor				
Výběr	Počet	Součet	Průměr	Rozptyl
junior	50	125	2,5	1,071429
senior	50	190	3,8	1,387755

Tab.č.63 – analýza rozptylu¹⁶ (dle hodnoty P rozdíly existují, po srovnání obou hodnot F přijímáme alternativní hypotézu, mezi výsledky hodnocení otázky jsou statisticky významné rozdíly).

ANOVA						
Zdroj variability	SS	Rozdíl	MS	F	Hodnota P	F krit
Mezi výběry	42,25	1	42,25	34,361	6,17E-08	3,938111
Všechny výběry	120,5	98	1,229592			
Celkem	162,75	99				

Tab.č.64 – F-test¹⁶ (řádek P nám udává, že hodnota 0,184 je větší než 0,05, takže přijímáme nulovou hypotézu, odpovědi se statisticky významně neodlišují).

Dvouvýběrový F-test pro rozptyl		
	<i>junior</i>	<i>senior</i>
Stř. hodnota	2,5	3,8
Rozptyl	1,071429	1,387755
Pozorování	50	50
Rozdíl	49	49
F	0,772059	
P(F<=f) (1)	0,184172	
F krit (1)	0,622165	

OTÁZKA Č.17 zjišťovala, zda si lidé myslí, že zvýšením vzdělanosti chudoba vymizí

Tab.č.65 – problematika chudoby³ (uvedeno formou absolutních četností)

junior	6	17	3	16	8
senior	1	4	3	27	15

Tab.č.66 – výpočet rozptylu¹⁷ (popisná statistika)

Faktor				
Výběr	Počet	Součet	Průměr	Rozptyl
junior	50	153	3,06	1,812653
senior	50	201	4,02	0,877143

Tab.č.67 – analýza rozptylu¹⁷ (dle hodnoty P rozdíly existují, po srovnání obou hodnot F přijímáme alternativní hypotézu, mezi výsledky jsou statisticky významné rozdíly).

ANOVA						
Zdroj variability	SS	Rozdíl	MS	F	Hodnota P	F krit
Mezi výběry	23,04	1	23,04	17,13141	7,39E-05	3,938111
Všechny výběry	131,8	98	1,344898			
Celkem	154,84	99				

Tab.č.68 – F-test¹⁷ (řádek P nám udává, že hodnota 0,0006 je menší než 0,05, takže přijímáme alternativní hypotézu, odpovědi se statisticky významně odlišují).

Dvouvýběrový F-test pro rozptyl		
	<i>junior</i>	<i>senior</i>
Stř. hodnota	3,06	4,02
Rozptyl	1,812653	0,877143
Pozorování	50	50
Rozdíl	49	49
F	2,066543	
P(F<=f) (1)	0,006195	
F krit (1)	1,607289	

6.7.6 NEMOCI JAKO GLOBÁLNÍ PROBLÉM

- k problematice nemocí jako globálního problému náležely tyto otázky:

I. Souhlasíte s tím, že příčinou nemocí v rozvojových zemích je chudoba a absence sociálního pojištění?

2. Myslíte si, že nejhorší hrozbou pro obyvatelstvo všech lokalit je nemoc AIDS?

3. Souhlasíte s tím, že zdravotní stav obyvatel se i v době velkých vědeckých pokroků a objevů zhoršuje?

OTÁZKA Č.18 zjišťovala názor, zda příčinou nemocí rozvojových zemích je chudoba a absence sociálního pojištění.

Tab.č.69 – nemoci jako globální problém1 (uvedeno formou absolutních četností)

junior	19	16	7	7	1
senior	12	16	3	15	4

Tab.č.70 – výpočet rozptylu18 (popisná statistika)

Faktor				
Výběr	Počet	Součet	Průměr	Rozptyl
junior	50	105	2,1	1,27551
senior	50	136	2,72	1,797551

Tab.č.71 – analýza rozptylu18 (dle hodnoty P rozdíly existují, po srovnání obou hodnot F přijímáme alternativní hypotézu, mezi výsledky jsou statisticky významné rozdíly).

ANOVA						
Zdroj variability	SS	Rozdíl	MS	F	Hodnota P	F krit
Mezi výběry	9,61	1	9,61	6,25435	0,014047	3,938111
Všechny výběry	150,58	98	1,536531			
Celkem	160,19	99				

Tab.č.72 – F-test18 (řádek p nám udává, že hodnota 0,116 je větší než hodnota 0,05, takže přijímáme nulová hypotézu, odpovědi se statisticky významně neodlišují).

Dvouvýběrový F-test pro rozptyl		
	<i>junior</i>	<i>senior</i>
Stř. hodnota	2,1	2,72
Rozptyl	1,27551	1,797551
Pozorování	50	50
Rozdíl	49	49
F	0,709582	
P(F<=f) (1)	0,116676	
F krit (1)	0,622165	

OTÁZKA Č.19 zjišťovala názor, zda největší hrozbou pro obyvatele všech lokalit je nemoc AIDS.

Tab.č.73 – nemoci jako globální problém² (uvedeno formou absolutních četností)

junior	16	16	0	13	5
senior	14	11	0	22	3

Tab.č.74 – výpočet rozptylu¹⁹ (popisná statistika)

Faktor				
Výběr	Počet	Součet	Průměr	Rozptyl
junior	50	125	2,5	2,05102
senior	50	139	2,78	2,011837

Tab.č.75 – analýza rozptylu 19 (dle hodnoty P rozdíly neexistují, po srovnání obou hodnot F přijímáme nulovou hypotézu, mezi výsledky nejsou statisticky významné rozdíly).

ANOVA						
Zdroj variability	SS	Rozdíl	MS	F	Hodnota P	F krit
Mezi výběry	1,96	1	1,96	0,964838	0,32839	3,938111
Všechny výběry	199,08	98	2,031429			
Celkem	201,04	99				

Tab.č.76 – F-test¹⁹ (řádek P nám udává, že hodnota 0,437 je větší než 0,05, takže přijímáme nulovou hypotézu, odpovědi se statisticky významně neodlišují).

Dvouvýběrový F-test pro rozptyl		
	<i>junior</i>	<i>senior</i>
Stř. hodnota	2,5	2,78
Rozptyl	2,05102	2,011837
Pozorování	50	50
Rozdíl	49	49
F	1,019477	
P(F<=f) (1)	0,473224	
F krit (1)	1,607289	

OTÁZKA Č.20 se zaměřovala na to, zda se zdravotní stav i přes rozsáhlé objevy zhoršuje.

Tab.č.77 – nemoci jako globální problém³ (uvedeno formou absolutních četností)

junior	11	22	8	7	2
senior	11	18	8	12	1

Tab.č.78 – výpočet rozptylu²⁰ (popisná statistika)

Faktor				
Výběr	Počet	Součet	Průměr	Rozptyl
junior	50	117	2,34	1,208571
senior	50	124	2,48	1,315918

Tab.č.79 – analýza rozptylu²⁰ (dle hodnoty P rozdíly neexistují, po srovnání obou hodnot F přijímáme nulovou hypotézu, mezi výsledky nejsou statisticky významné rozdíly).

ANOVA						
Zdroj variability	SS	Rozdíl	MS	F	Hodnota P	F krit
Mezi výběry	0,49	1	0,49	0,388197	0,534696	3,938111
Všechny výběry	123,7	98	1,262245			
Celkem	124,19	99				

Tab.č.80 – F-test20 (řádek P nám udává, že hodnota 0,38351 je větší než 0,05 takže přijímáme nulovou hypotézu, odpovědi se statisticky významně neodlišují).

Dvouvýběrový F-test pro rozptyl		
	<i>junior</i>	<i>senior</i>
Stř. hodnota	2,34	2,48
Rozptyl	1,208571	1,315918
Pozorování	50	50
Rozdíl	49	49
F	0,918424	
P(F<=f) (1)	0,38351	
F krit (1)	0,622165	

6.7.7 POTENCIONÁLNÍ GLOBÁLNÍ PROBLÉMY

- k problematice potencionálních problémů byla položena jedna otázka:

1. 21. století je obdobím velkého rozvoje informačních technologií.

Souhlasíte s tím, že přemíra informací může být světu nebezpečná?

OTÁZKA Č. 21 zjišťovala názor, zda může být v dnešním informačním světě přemíra informací světu nebezpečná.

Tab.č.81 – potenciaální globální problém1 (uvedeno formou absolutních četností)

junior	11	14	5	9	11
senior	25	15	1	8	1

Tab.č.82 – výpočet rozptylu²¹ (popisná statistika)

Faktor				
Výběr	Počet	Součet	Průměr	Rozptyl
junior	50	145	2,9	2,255102
senior	50	95	1,9	1,357143

Tab.č.83 – analýza rozptylu²¹ (dle P rozdíly existují, po srovnání obou hodnot F přijímáme alternativní hypotézu, mezi výsledky hodnocení jsou statisticky významné rozdíly).

ANOVA						
Zdroj variability	SS	Rozdíl	MS	F	Hodnota P	F krit
Mezi výběry	25	1	25	13,84181	0,000332	3,938111
Všechny výběry	177	98	1,806122			
Celkem	202	99				

Tab.č.84 – F-test²¹ (řádek P nám udává, že hodnota 0,039 je menší než 0,05, takže přijímáme alternativní hypotézu, odpovědi se statisticky významně odlišují).

Dvouvýběrový F-test pro rozptyl		
---------------------------------------	--	--

	<i>junior</i>	<i>senior</i>
Stř. hodnota	2,9	1,9
Rozptyl	2,255102	1,357143
Pozorování	50	50
Rozdíl	49	49
F	1,661654	
P(F<=f) (1)	0,03929	
F krit (1)	1,607289	

Shrnutí:

Na základě výsledků z provedeného výzkumu mohu potvrdit a přijmout předem danou hypotézu, že lidé staršího věku zaujímají k otázkám týkajícím se globálních problémů více kritičtější postoj než mladší generace, neboť v porovnání s odpověďmi mladší populace se výrazná kritičnost projevila u sedmi dotazovaných otázek, zatím co skupina juniorů odpovídala kromě jedné otázky, týkající se zdraví populace, bez známek kritiky.

Dovolím si říct, že cíl práce byl také naplněn, neboť mě samotnou překvapilo s jakou chutí oslovení lidé odpovídali. Myslela jsem, že provádět takový výzkum nebude snadné, neboť lidé, pokud je někdo oslovuje na ulici, se snaží rychle uniknout, ale když jsem je seznámila s obsahem dotazníku a oni zjistili, že s nimi nechci uzavírat žádné smlouvy, ale pouze zjistit jejich názory, ochotně odpovídali a jejich komentáře by dokonce stály za další výzkum, ovšem k mé analýze se nehodily.

Největším přínosem pro mě samotnou bylo zjištění, že je problematika globálních problémů zajímavá a že jim problémy světa nejsou lhostejné.

ZÁVĚR

Z výsledků výzkumu sice nelze dělat žádné dalekosáhlé závěry, neboť se výsledky vztahují jen na zkoumané skupiny, ale v jednotlivých částech přinesl zajímavé informace.

Začnu-li od první otázky, předpokládala jsem, že budou obě skupiny odpovídat téměř shodně, z metodologického hlediska mezi nimi rozdíly byly, z praktického hlediska většina z dotazujících odpověděla, že chuť lidí dobývat a vládnout je dána historicky.

U druhé otázky jsem předpokládala větší kritiku médií u skupiny seniorů a můj předpoklad byl naprosto správný. Téměř všichni, kromě jednoho dotazovaného odpověděli, že média mohou mít, vlastně podle jejich názorů, mají vliv na vznik násilí a kriminality a u mládeže především.

Třetí otázka byla u skupiny seniorů také předmětem kritičtějšího smýšlení, neboť otázky o odvrácení jaderných zbraní nepovažují za řešitelné.

U čtvrté otázky se obě skupiny na odpovědích téměř shodly, takže v odpovědích moc velké rozdíly nejsou viditelné.

Stejně tak tomu bylo u otázky číslo 5 a 6, téměř všichni souhlasili s tím, že lidi z chudých oblastí vede k plození dětí právě jejich chudoba a že se růst populace dá regulovat pokroky v oblasti antikoncepce.

U sedmé otázky byla větší kritičnost opět na straně skupiny seniorů, neboť skupina juniorů se domnívá, že je potravin dostatek, naopak skupina seniorů souhlasí se zvýšením zemědělské produkce.

U osmé otázky nastala další shoda mezi oběma skupinami, neboť ač skupina seniorů souhlasí s nárůstem zemědělské produkce, zároveň souhlasí i s tím, že toto zvýšení povede k ekologickým problémům.

Otázka číslo 9 zaznamenalo opět kritičtější postavení o skupiny seniorů a stejně tak otázka číslo 10, neboť ve většině případů si senioři neumějí představit, že by se v zemědělství nepoužívalo pesticidů, snížení by určitě vedlo ke zlepšení stavu prostředí, ovšem jak podotkli: „Za chvíli by nás ti brouci sežrali“.

Asi největší shoda odpovědí byla u otázky číslo 11, neboť téměř všichni souhlasili s tím, že třídění odpadů je pokrokem vedoucím k ochraně životního prostředí.

Co se týče problematiky životního prostředí, otázky byly zaměřeny hlavně na globální oteplování, a obě skupiny souhlasí, že máme přímý podíl na vzniku tohoto jevu.

K problematice chudoby je opět kritičtější skupina seniorů, neboť se domnívají, že přijetí „nějaké deklarace“ situaci nemůže změnit. Dokonce tvrdí, že je to jen proces zviditelňování a planých slibů.

U problematiky nemocí jako globálního problému mě překvapily názory mladší generace, domnívala jsem se, že současná mládež je optimističtější, co se týče zdraví populace, ale názory skupin byly téměř shodné, prostě se náš zdravotní stav i přes značné vědecké objevy zhoršuje.

Otázka číslo 21 byla opět ukázkou většího pesimismu a kritiky u skupiny seniorů, podle nich je přemíra informací rozhodně světu nebezpečná, na rozdíl od skupiny juniorů, kteří naopak berou informační technologie a přísun informací ve velké míře jako samozřejmost.

Tímto závěrem si dovoluji potvrdit svoji stanovenou hypotézu, že skupina seniorů zaujímá k otázkám týkajícím se globálních problémů více kritičtější postoje než skupina juniorů a také, že cíl práce byl splněn.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BECK, U. *Riziková společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004. ISBN 80-86429-32-6.
- [2] FUKUYAMA, F. *Konec dějin a poslední člověk*. Praha: Rybka Publishers, 2002. ISBN 80-86182-27-4.
- [3] GORE, A. *Země na misce vah*. Praha: Argo, 2000. ISBN 80-7203-310-7.
- [4] HADAČ, E. *Ekologické katastrofy*. Praha: Horizont, 1987. ISBN 40-017-87.
- [5] JENÍČEK, V., FOLTÝN, J. *Globální problémy a světová ekonomika*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7179-795-2.
- [6] KING, A., SCHNEIDER, B. *První globální revoluce*. Bratislava: Medzinárodná účasťinná spoločnosť Bradlo, 1991. ISBN 80-7127-048-2.
- [7] LORENZ, K. *Osm smrtelných hříchů*. Praha: Panorama, 1990. ISBN 11-117-90.
- [8] MEADOWSOVÁ, H. D., MEADOWS, L. D, RAUDERS, J. *Překročení mezí*. Praha: Argo, 1995. ISBN 80-85794-83-7.
- [9] MUSIL, J. *Sociální psychologie*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2005. ISBN 80-7318-292-0.
- [10] NOVÁČEK, P., HUBA, M. *Ohrožená planeta*. Olomouc: UP, 1994. ISBN 80-7067-382-6.
- [11] NOVÁČEK, P., MEDERLY, P. *Strategie udržitelného rozvoje*. Praha: G plus G, 1996. ISBN 80-901896-2.
- [12] SEDLÁK, J. *Globální problémy lidstva*. Praha: Svoboda, 1985. ISBN 25-047-85.
- [13] ŠVEC, V., HRBÁČKOVÁ, K. *Průvodce metodologie pedagogického výzkumu*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2007. ISBN 978-80-7318-547-3.
- [14] TOFFLER, A. *Šok z budoucnosti*. Praha: Práce roku, 1992. ISBN 24-021-92.

Internetové zdroje:

- [15] *Česká tábornická unie*. [online]. [citováno 2009-04-12]. Dostupný z www: <www.tabornici.cz>
- [16] *Děti Země*. [online]. [citováno 2009-04-12]. Dostupný z www: <<http://www.detizeme.cz>>
- [17] *Dětský fond organizace spojených národů*. [online]. [citováno 2009-04-12]. Dostupný z www: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/UNICEF>>
- [18] *Globální přehled o epidemii AIDS*. [online]. [citováno 2009-03-25]. Dostupný z www: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1344>>
- [19] *Greenpeace*. [online]. [citováno 2009-04-12]. Dostupný z www: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Greenpeace>>
- [20] *Hnutí Brontosaurus*. [online]. [citováno 2009-04-12]. Dostupný z www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Hnuti_Brontosaurus>
- [21] *Hnutí Duha*. [online]. [citováno 2009-04-12]. Dostupný z www: <<http://www.hnutiduha.cz>>
- [22] *Hudební svět se spojil v boji proti chudobě*. [online]. [citováno 2009-04-15]. Dostupný z www: <<http://www.novinky.cz/zahranicni/59917-hudebni-svet-se-spojil-v-boji-proti-chudobe.html>>
- [23] *Chudoba a miléniové cíle rozvoje*. [online]. [citováno 2009-04-02]. Dostupný z www: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1063>>
- [24] *Live Aid*. [online]. [citováno 2009-04-12]. Dostupný z www: <http://en.wikipedia.org/wiki/Live_Aid>
- [25] *Live 8*. [online]. [citováno 2009-04-12]. Dostupný z www: <http://www.cs.wikipedia.org/wiki/Live_8>
- [26] *Live Earth*. [online]. [citováno 2009-04-12]. Dostupný z www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Live_Earth>
- [27] *Nadace Billa a Mellindy Gatesových*. [online]. [citováno 2009-04-16]. Dostupný z www: <<http://www.microsoft.com/cze/billgates/nadace.mpsx>>

- [28] *Římský klub*. [online]. [citováno 2009-04-05]. Dostupný z www: <http://www.kip.yeu.cz/kursz/svt/svt_www/7-soubory/7_1.html>
- [29] *Trvale udržitelný rozvoj v ČR*. [online]. [citováno 2009-03-12]. Dostupný z www: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/trvale-udrzitelny-rozvoj>>
- [30] *UNESCO*. [online]. [citováno 2009-04-12]. Dostupný z www: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/UNESCO>>
- [31] *Zákon č.17/1922 Sb., o životním prostředí*. [online]. [citováno 2009-04-010]. Dostupný z www: <<http://www.env.cz/www/platnalegislativa.nsf>>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

TNT – Trinitrotoluen

OSN – Organizace spojených národů

EU – Evropská unie

HIV – Human Immunodeficiency Virus

AIDS – Acquired Immune Deficiency Syndrom

WHO – World healthy organization

UNAIDS – The United Natio Joint Programme on HIV/AIDS

WCED – World Commission on Enviroment and Development

UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

UNICEF – United Nations Childrens Fund

ČTU – Česká táborová unie

ANOVA – Analysis of variance

SEZNAM TABULEK

Tab.č.1 Násilí ve světě1.....	50
Tab.č.2 Výpočet rozptylu1.....	51
Tab.č.3 Analýza rozptylu1.....	51
Tab.č.4 F-test1.....	52
Tab.č.5 Násilí ve světě2.....	52
Tab.č.6 Výpočet rozptylu2.....	53
Tab.č.7 Analýza rozptylu2.....	53
Tab.č.8 F-test2.....	53
Tab.č.9 Násilí ve světě3.....	54
Tab.č.10 Výpočet rozptylu3.....	54
Tab.č.11 Analýza rozptylu3.....	54
Tab.č.12 F-test3.....	55
Tab.č.13 Populační exploze1.....	56
Tab.č.14 Výpočet rozptylu4.....	56
Tab.č.15 Analýza rozptylu4.....	56
Tab.č.16 F-test4.....	56
Tab.č.17 Populační exploze2.....	57
Tab.č.18 Výpočet rozptylu5.....	57
Tab.č.19 Analýza rozptylu5.....	58
Tab.č.20 F-test5.....	58
Tab.č.21 Populační exploze3.....	59
Tab.č.22 Výpočet rozptylu6.....	59
Tab.č.23 Analýza rozptylu6.....	59
Tab.č.24 F-test6.....	60
Tab.č.25 Problém potravinové produkce1.....	60

Tab.č.26 Výpočet rozptylu7.....	61
Tab.č.27 Analýza rozptylu7.....	61
Tab.č.28 F-test7.....	61
Tab.č.29 Problém potravinové produkce2.....	62
Tab.č.30 Výpočet rozptylu8.....	62
Tab.č.31 Analýza rozptylu8.....	62
Tab.č.32 F-test8.....	63
Tab.č.33 Problematika využívání přírodních zdrojů1.....	64
Tab.č.34 Výpočet rozptylu9.....	64
Tab.č.35 Analýza rozptylu9.....	64
Tab.č.36 F-test9.....	64
Tab.č.37 Problematika využívání přírodních zdrojů2.....	65
Tab.č.38 Výpočet rozptylu10.....	65
Tab.č.39 Analýza rozptylu10.....	65
Tab.č.40 F-test10.....	66
Tab.č.41 Problematika využívání přírodních zdrojů3.....	66
Tab.č.42 Výpočet rozptylu11.....	66
Tab.č.43 Analýza rozptylu11.....	67
Tab.č.44 F-test11.....	67
Tab.č.45 Problematika životního prostředí1.....	68
Tab.č.46 Výpočet rozptylu12.....	68
Tab.č.47 Analýza rozptylu12.....	69
Tab.č.48 F-test12.....	69
Tab.č.49 Problematika životního prostředí2.....	70
Tab.č.50 Výpočet rozptylu13.....	70
Tab.č.51 Analýza rozptylu13.....	70

Tab.č.52 F-test13.....	71
Tab.č.53 Problematika životního prostředí3.....	72
Tab.č.54 Výpočet rozptylu14.....	72
Tab.č.55 Analýza rozptylu14.....	72
Tab.č.56 F-test14.....	72
Tab.č.57 Problematika chudoby1.....	73
Tab.č.58 Výpočet rozptylu15.....	74
Tab.č.59 Analýza rozptylu15.....	74
Tab.č.60 F-test15.....	74
Tab.č.61 Problematika chudoby2.....	76
Tab.č.62 Výpočet rozptylu16.....	76
Tab.č.63 Analýza rozptylu16.....	76
Tab.č.64 F-test16.....	77
Tab.č.65 Problematika chudoby3.....	77
Tab.č.66 Výpočet rozptylu17.....	77
Tab.č.67 Analýza rozptylu17.....	78
Tab.č.68 F-test17.....	78
Tab.č.69 Nemoci jako globální problém1.....	79
Tab.č.70 Výpočet rozptylu18.....	79
Tab.č.71 Analýza rozptylu18.....	79
Tab.č.72 F-test18.....	80
Tab.č.73 Nemoci jako globální problém2.....	81
Tab.č.74 Výpočet rozptylu19.....	81
Tab.č.75 Analýza rozptylu19.....	81
Tab.č.76 F-test19.....	82
Tab.č.77 Nemoci jako globální problém3.....	82

Tab.č.78 Výpočet rozptylu20.....	82
Tab.č.79 Analýza rozptylu20.....	83
Tab.č.80 F-test20.....	83
Tab.č.81 Potencionální globální problém1.....	84
Tab.č.82 Výpočet rozptylu21.....	84
Tab.č.83 Analýza rozptylu21.....	84
Tab.č.84 F-test21.....	85

SEZNAM PŘÍLOH

P I Vzor dotazníku

PŘÍLOHA P I: VZOR DOTAZNÍKU

Dobrý den,

Jmenuji se Kristýna Dobrovodská a studuji na Fakultě humanitních studií ve Zlíně, obor Sociální pedagogika. Tímto bych Vás ráda požádala o vyplnění dotazníku, který jsem sestavila pro výzkumnou část své diplomové práce.

Dotazník je rozčleněn vybranými globálními problémy a u každého jsou většinou tři otázky. Ohodnoťte, prosím, každou otázku do jaké míry s ní souhlasíte, na stupnici 1 – 5, s tím, že 1=naprosto souhlasím, 2=souhlasím, 3=nevím, 4=nesouhlasím, 5=naprosto nesouhlasím

Dotazník je zcela anonymní a bude použit pouze ke studijním účelům.

Děkuji za ochotu a čas strávený vyplňováním dotazníku.

Kontrolní otázky:

Pohlaví:

- muž
- žena

Věk:

Násilí ve světě

1. Souhlasíte s myšlenkou, že chuť lidí dobývat, podmaňovat a vládnout, je dána historicky?

2. Souhlasíte s tím, že určitý podíl na vzniku násilí a kriminality mládeže mohou mít média, především filmová produkce?

3. Domníváte se, že hrozba jaderných zbraní je nejsnáze odvratitelná součástí globálního problému násilí ve světě?

Populační exploze

1. Myslíte si, že růst obyvatelstva ovlivnil rozvoj zemědělství a chov dobytka?

2. Souhlasíte s tím, že v chudších oblastech vede lidi k plození dětí právě chudoba jejich obyvatel?

3. Domníváte se, že růst populace se dá regulovat vědeckým pokrokem v oblasti antikoncepce?

Problematika potravinové produkce

1. Souhlasíte s tím, že se zemědělská produkce musí zvýšit, aby populace na celém světě měla na dalších 30 let dostatek potravin?

2. Domníváte se, že zvyšování zemědělské produkce může vést k ekologickým problémům (nedostatek vody k zavlažování, ...)?

Problematika využívání přírodních zdrojů (voda, vzduch, lesy, ...)

1. Myslíte si, že čerpání přírodních zdrojů má negativní dopad na celou planetu?

2. Souhlasíte s tím, že pokud by se v průmyslu zavedly maloodpadové technologie a v zemědělství by se méně používalo pesticidů, mohlo by to vést ke zlepšení stavu životního prostředí?

3. Domníváte se, že třídění odpadů znamená pokrok v ochraně životního prostředí?

Problematika životního prostředí

1. Souhlasíte s tím, že narušování přírodních podmínek života se mění ve zdravotní, sociální a ekonomické ohrožení lidí v globálním měřítku?

2. Myslíte si, že neviditelný plyn unikající ze všech nasycených minerálek, může být potenciálním ničitelem našeho životního stylu, ve smyslu spojitosti s globálním oteplováním?

3. Souhlasíte s tím, že lidé nemají přímý podíl na globálním oteplování?

Problematika chudoby

1. Souhlasíte s tím, že negramotnost, nezaměstnanost a šíření chorob má přímý vliv na vznik chudoby?

2. Myslíte si, že přijetí „Miléniové deklarace na Summitu tisíciletí“, může vést ke zlepšení situace v rozvojových zemích? (Jedná se o předsevzetí zúčastněných států do roku 2015 např. snížit podíl lidí trpících hlady na 1/2, zastavit šíření nemoci HIV/AIDS, snížit podíl lidí s příjmem nižším než 1 dolar na den na 1/2, ...).

3. K problematice chudoby patří jeden z nejviditelnějších problémů – hladomor. Nyní trpí nedostatkem potravin 800 miliónů lidí.

Souhlasíte s tím, že pokud by se zvýšila vzdělanost a snížil podíl lidí s příjmem nižším než 1 \$ na den, což je zhruba 20 Kč, chudoba vymizí?

Nemoci jako globální problém

1. Souhlasíte s tím, že příčinou nemocí v rozvojových zemích je chudoba a absence sociálního pojištění?

2. Myslíte si, že nejhorší hrozbou pro obyvatelstvo všech lokalit je nemoc AIDS?

3. Souhlasíte s tím, že zdravotní stav obyvatel se i v době velkých vědeckých pokroků a objevů zhoršuje?

Potencionální globální problémy

1. 21. století je obdobím velkého rozvoje informačních technologií.

Souhlasíte s tím, že přemíra informací může být světu nebezpečná?